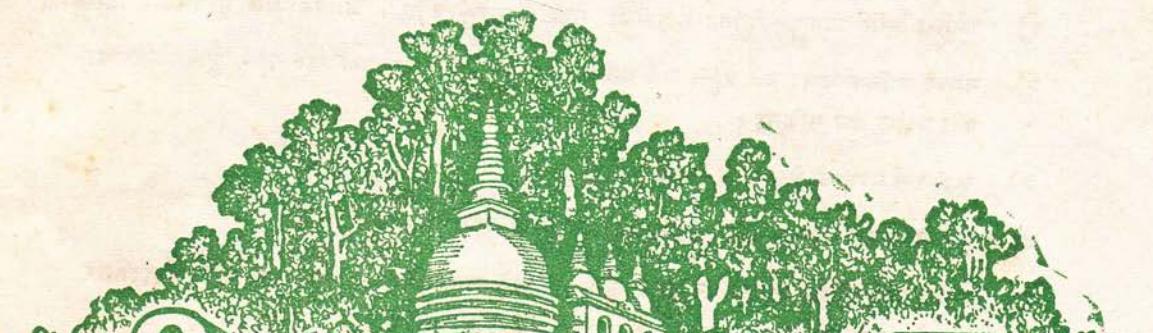

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा समुद्दस

आणण्डि लक्ष्मी

प्रकाशक

आमन्दकुटी विहार गुठी, स्वयम्भू

[सं. द. नं. १/०३१ प्र. जि. अ. का. का.]

वर्ष ५
अङ्क ३, ४

ने. सं. १०६७
हे. सं. १६७७

वार्षिक ५।-
चूल्य १।-

“आनन्द भूमि” को नियम

- १) ‘आनन्द भूमि’ आनन्दकुटी विहार गुठीको मासिक मुख्य-पत्र हो। ‘आनन्द भूमि’ पूर्णिमामा निस्किन्छ।
- २) यसको वार्षिक चन्दा रु० ५/-, अर्ध वार्षिक रु० ३/-, एक प्रतिको रु० १/-, जुन महिनामा पनि ग्राहक बन्न सकिन्छ।
- ३) बुद्ध-धर्म सम्बन्धी लेख मात्र यसमा छापिने छ।
- ४) कुनै लेखकद्वारा प्रकट भएको विचारको उत्तरदायी सम्पादक मण्डल हुने छैन।
- ५) प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवहार र चन्दा व्यवस्थापकको नाममा पठाउनु पर्छ। पत्र व्यवहार गर्दखिए आफ्नो ग्राहक संख्या, पूरा नाम ठेगाना राख्नुसित लेखी पठाउनु पर्छ।
- ६) पत्रिका नलिने भएको खण्डमा वा आपना ठेगाना हेरफेर गर्नु परेमा एक महिना अगाडि ने व्यवस्थापकलाई सूचना दिइनु पर्छ।
- ७) कुनै पनि रचना प्रकाशित गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादक मण्डलमै रहनेछ।

आनन्द भूमि कार्यालय

आनन्दकुटी, स्वयम्भू, काठमाडौं

विषयसूची-

बुद्ध-वचन	
प्रार्थनाले मात्र स्वर्गलाभ हुन सक्तैन	
नारीत्वलाई प्रणाम	
जय तथागत	
नेपाल दर्शन	
बुद्ध प्रति	
गृहत्याग	
अहिंसा	
तँ	
बुद्धया व्यक्तित्व	
धर्मशाक्त्या—७	
विवेक बुद्धि	
बौद्ध गतिविधि	
महेन्द्र संग भेट वार्ता	

— बुद्धकालीन गृहस्थीबाट	१
— अनु. श्रीमती केशरी वज्राचार्य	२
— ज्योति शाक्य, कालिम्पोंग	४
— ज्ञानमान तुलाधर	५
— इन्द्रभक्त नकर्मी	६
— ज्ञानवज्र वज्राचार्य	७
— भिक्षु विवेकानन्द	८
— प्रदीप शाक्य	१०
— केशवती शाक्य	१२
— मेघदूत	१३
— प्रेमकेशरी शाक्य	१५

श्रीरामचन्द्र भूषण

“चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय
हिताय सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खवे धर्मं आदिकल्याणं मज्जभेकत्याणं परि-
योसान कल्याणं सात्थं सव्यञ्जनं केवल परिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

(महाबग्ग-विनयपिटक)

भिक्षुहरू ! बहुजन हितको लागि, बहुजन सुखको लागि, विश्वमाधि दयाको लागि, देव र मनुष्यहरूको हित,
सुख र कामको लागि संचार गर । भिक्षुहरू ! आरम्भ, मध्य र अन्त समयसम्म कल्याण हुने धर्मको अर्थ र भाव सहित
उपदेश दिएर सम्पूर्ण परिशुद्ध ब्रह्मचर्य (धर्म) को प्रकाश पार ।

संपादक मंडल

भिक्षु अश्वघोष, श्रो वटुकृष्ण ‘भूषण’, श्री नृछेबहादुर वज्राचार्य

वर्ष ५	आनन्दकुटी	असार, श्रावण, २०३४ बुद्ध संबत् २५२१	स्वयम्भू	३,४
--------	-----------	--	----------	-----

बुद्ध-वचन

अलज्जिताये लज्जन्ति - लज्जिताये न लज्जरे
मिथ्यादिद्वि समादाना - सत्ता गच्छन्ति दुर्गतिं ।

अर्थ— लाज मात्र नहुने ठाउंमा लाज मान्दछ, लाज मान्नु पर्ने ठाउंमा लाज नमानी मिथ्या दृष्टि
(अन्धविश्वास) ग्रहण गर्ने मानिस दुर्गतिमा पुगदछ ।

अभये च भय दस्सिनो - भये] चा‘भयदस्सिनो
मिच्छादिद्वि समादाना - सत्ता गच्छन्ति दुर्गतिं

अर्थ— भय न लिनु पर्ने ठाउंमा भय लिई, भय लिनु पर्ने ठाउंमा भय नलिई मिथ्या दृष्टि ग्रहण
गर्ने जीव दुर्गतिमा पुगदछ ।

प्रार्थनाले मात्र स्वर्गलाभ हुन सकतैन

(चुच्छकालीन गृहस्थीबाट)

एक दिन अनाथपिण्डिक गृहपति जहाँ भगवान् बुद्ध हुनु हुन्थ्यो त्यहाँ गई भगवान्लाई अभिवादन गरी एक छेउमा दैसे । अनि भगवान्ले एक छेउमा वसेका अनाथपिण्डिक गृहपति (महाजन) लाई भन्नु भयोः—

हे गृहपति ! यो लोकमा इष्ट, (=इच्छा गरिएको) कान्त (रास्तो र प्रिय) मनाप (=मनपत्ते) भएका पाँच धर्म (वस्तु) हरू दुर्लभ छन् । कुन पाँच भने ?

(१) यो लोकमा इष्ट, कान्त र मनाप हुने 'आयु' दुर्लभ छ, (२) इष्ट, कान्त र मनापहुने 'वर्ण' दुर्लभ छ, (३) इष्ट, कान्त र मनापहुने 'सुख' दुर्लभ छ, (४) इष्ट, कान्त र मनापहुने 'यश' दुर्लभ छ र (५) इष्ट कान्त र मनापहुने 'स्वर्ग' पनि दुर्लभ छ । यही पाँच वस्तुहरू हुन् जुन यो लोकमा दुर्लभ छन् ।

'हे गृहपति ! लोकमा दुर्लभ भएका र इष्ट, कान्त, मनाप भएका यी पाँच वस्तुहरू आयाचना र प्रार्थना गर्नले मात्र प्राप्त हुन सक्छन् भनी म भन्दिन । यदि यी पाँच इष्ट-कान्त-मनाप भएका, लोकमा दुर्लभ भएका वस्तुहरू आयाचना र प्रार्थना गरेर मात्र हुने भए यहाँ कसलाई के को परिहानी (कमी) हुने छ र ?

१— 'हे गृहपति ! आयुको कामना गर्दै आयुको आयाचना वा अभिनन्दन गरी आयुको अभिलाषा गर्नु आर्यश्रावक (सदाचारी बुद्धकाशिष्य) को निमित्त उपयुक्त (ठीक) छैन । 'आयु' चाहने आर्यश्रावकले आयुदायी (आयुलाभ हुने) प्रतिपदामा (मार्गमा) लाग्नु पछं । आयुदिने मार्गमा लागे मात्र आयुलाभ हुन सक्छ । यसरी उ दिव्य वा मानु-

षीय आयु-लाभी हुन सक्छ ।

२— हे गृहपति ! 'वर्ण' को कामना गर्दै, वर्णको आयाचना वा प्रार्थना गरी वर्णको अभिलाषा गर्नु आर्य श्रावकको निमित्त उपयुक्त छैन । 'वर्ण' चाहने आर्यश्रावकले वर्ण-दायी प्रतिपदामा लाग्नु पछं । वर्णदायी प्रतिपदामा लागे मात्र वर्ण लाभ हुन सक्छ । यसरी उ दिव्य वा मानुषीय सुख-लाभी हुन सक्छ ।

३— हे गृहपति ! 'सुख' को कामनागर्दै, सुखको आयाचना वा अभिनन्दन गरी सुखको अभिलाषा गर्नु आर्य श्रावकको निमित्त उपयुक्त छैन । सुख चाहने आर्य श्रावकले सुख-दायी प्रतिपदामा लाग्नु पछं । सुख-दायी प्रतिपदामा लागे मात्र सुख लाभ हुन सक्छ । यसरी उ दिव्य वा मानुषीय सुख-लाभी हुन सक्छ ।

४— हे गृहपति ! 'यश' को कामनागर्दै यशको आयाचना वा अभिनन्दन गरी यशको अभिलाषा गर्नु आर्य श्रावकको निमित्त उपयुक्त छैन । 'यश' चाहने (बुद्धकाशिष्य) आर्य श्रावकले यश-दायी प्रतिपदामा लाग्नु पछं । यश-दायी प्रतिपदामा लागे मात्र यश लाभ हुन सक्छ ।

५— हे गृहपति ! 'स्वर्ग' को कामनागर्दै, स्वर्गको प्रार्थना गरी स्वर्गको इच्छा गर्नु आर्य श्रावकको निमित्त उपयुक्त छैन । 'स्वर्ग' चाहने आर्य श्रावकले स्वर्ग-दायी प्रतिपदामा लाग्नु पछं । स्वर्ग-दायी प्रतिपदामा लागे मात्र स्वर्ग लाभ हुन सक्छ । यसरी उ स्वर्ग-लाभी हुन सक्छ ।

(अंगुत्तर निकाय इटु सुत्तं)

चार गृही सुख

एक दिन अनाथपिण्डक गृहपति जहाँ भगवान् बुद्ध हुन्तु हृन्थयो त्यहाँ गई भगवान्लाई अभिवादन गरी एक छेउमा बसे । एक छेउमा बसेका अनाथपिण्डक गृहपतिलाई भगवान्ले निम्न उपदेश सुनाउनु भयोः—

‘हे गृहपति ! गृही-कामभोगीले निम्न चार सुख समय समयमा उपलब्ध गर्नु पर्छ । कुन चार भने ?

(१) अस्ति-सुख अर्थात् छ भन्ने सुख, (२) भोग सुख, (३) अऋण-सुख र (४) निर वद्य-सुख ।

(१) हे गृहपति ! ‘अस्ति-सुख’ भनेको के हो भनेयहां कुलपुत्रको आफ्नो परिश्रम-बल-वीर्य द्वारा, बाहु बल (शारीरिक शक्ति) द्वारा तथा पसिना बगाई धर्म पूर्वक कमाइ राखेको धार्मिक-सम्पत्ति हुन्छ । मेरो आपनै उत्थान (प्रयत्न) बल वीर्यद्वारा, बाहु बल द्वारा तथा पसिनाबगाई धर्मपूर्वक कमाइ राखेको धार्मिक-सम्पत्ति छ भनी मनमा चिताउँदा उसलाई अपार सुखानु भव र सौमनस्यानु भव (मन आनन्द भएको) हुन्छ । यसैलाई ‘अस्ति-सुख’ अर्थात् (दैनिक जीवनको लागि आवश्यक वस्तु) छ भन्ने सुख भानएको हो ।

(२) हे गृहपति ! भोग-सुख भनेको के हो भनेयहाँ कुलपुत्रले आफ्नो उत्थान (उत्साह) बल-वीर्यद्वारा बाहुबलद्वारा तथा पसिना बगाई धर्मपूर्वक कमाइ राखेको धार्मिक-सम्पत्तिको उपभोग पनि गर्छ, पुण्यादि कार्य पनि गर्छ । मैले आपनै उत्थान-बल-वीर्यद्वारा, बाहुबल द्वारा तथा पसिना बगाई धर्मपूर्वक कमाइ राखेको धार्मिक-सम्पत्ति वाट आफुले पनि उपभोग गरिरहेको छ, पुण्यादिकार्य पनि गरिरहेको छु भनी मनमा चिताउँदा उसलाई अपार सुखानु भव र सौमनस्यानु भव हुन्छ । यसै लाई भोग-सुख भनी भनिएको हो ।

(३) हे गृहपति ! ‘अ-ऋण-सुख’ भनेको के हो भने—

यहाँ कुनपुत्रलेकसैलाई पनि थोरै वा धेरै ऋण तिर्नु पन हुँदैन । कसैलाई पनि थोरै वा धेरै ऋण तिर्नु पनै छैन भनी मनमा चिताउँदा उसलाई अपार सुखानुभव र सौमनस्यानु भव हुन्छ । यसैलाई ‘अ-ऋण-सुख’ भनी भनिएको हो ।

(४) हे गृहपति ! ‘निरवद्य-सुख’ भनेको के हो— यहाँ आयं श्रावक (बुद्धका शिष्यहरू) निर वद्य (निर्दोष) काय कर्मले युक्त भएको हुन्छ, निर्दोष वची कर्मले युक्त भएको हुन्छ, निर वद्य मनः कर्मले युक्त भएको हुन्छ । निर्दोष काय कर्मले युक्त छु, निर्दोष वची कर्मले युक्त भएको हुन्छ, निर्दोष मनः कर्मले युक्त छु, भनी मनमा चिताउँदा उसलाई अपार सुखानु भव र सौमनस्यानु (हर्षले मन गद गद भएको) अनुभव हुन्छ । यसैलाई ‘निर वद्य-सुख’ भनी भनिएको हो ।

‘हे गृहपति ! यिनै चार सुखलाई गृही काम भोगीले समय समयमा उपलब्ध गर्नु पर्द छ ।’

तत्पपश्चात् पुनः निम्न गाथा सुनाउनु भयोः—

- १) ‘आनन्यसुखं जत्वान, अथो अत्थि सुखं परं भुञ्जं भोगसुखं मच्चो, ततो पञ्चा विपस्सति
- २) विपस्समानो जानाति, उभो भोगे सुमेधसो अनवज्ज सुखस्सेतं, कलं नाग्धति सोलसि ति ॥

अर्थ—१) अऋण सुखलाई जानी अस्ति सुखलाई पनि जानी मनुष्यले भोगसुख अनुभव गर्नु पर्छ, त्यस पछि प्रज्ञा-दृष्टिले हेर्नु पर्छ ।

२) यसरी हेरी मेधावी भइ दुबै सुख अर्थात् निरवद्य सुख र अरू बाँकी तीन सुखहरू मध्ये, निरवद्य सुखको अगाडि अरू तीन सुखहरू सोन्ह भागमा एक भाग जतिको पनि मूल्य छैन भन्ने पनि थाहा पाउँछ ।

यी उपदेश सुनी अनाथपिण्डक गृहपति प्रसन्न भए ।

अंगुत्तर निकाय आनन्य सुत्त

नारीत्वलाई प्रणाम

अनु० श्रीमती केशरी बज्जाचार्य

[प्रस्तुत लेख बुद्धको डायरीको रूपमा लेखेको नेपाल भाषाको नुगः पुस्तकबाट अनुदित हो। बुद्धको मानव हृदयको राम्रो परिचयको लागि प्रस्तुत लेख पठनीय छ। सं०]

अब मलाई आफ्नो मातृभूमिको मोह छैन । अब त समस्त विश्वनै मेरो मातृभूमि हो । त्यसो भएता पनि अस्ति म कपिलवस्तु जाँदा यस्तो विदित भएन कि सबै संसार मध्ये एक ठाउँमा आइरहेछु । पूर्व संस्कारले गर्दा अरु ठाउँहरू भन्दा केही विशेष अनुभव अवश्य भयो, हुनत म बुद्ध भइसकें तथापि पापीमारको आक्रमण भइनै रह्यो ।

मारले भन्यो— मारिस यद्यपी तिमी गृहत्यागी हो, तै पनि आफ्नो जन्मभूमिमा आएपछि जो तिम्रो दर्शनको लागि अधिक उत्सुक छन्, सर्वप्रथम त्यहाँ पुग्नु पठ्ठ । तिभ्रा बुवा, तिभ्रा पत्नी, र अन्य स्वजनहरू तिम्रो दर्शनार्थ कैयौं वर्ष देखि इच्छुक भइरहेका छन् । त्यसैले सबै घरहरू छोडी पहिले तिमी आफ्नो घरमा नै भिक्षा, माग्न जाउ ।

मैले भनें— मार, जुत बुद्ध हुन, बीतराग हुन् जिन हुन् । त्यसलाई यस्तो पक्षपात राम्रो छैन । मेरो लागि को उत्सुक छन् भनेर विचार गर्नु भन्दा मैले यसरी विचार गर्नु पठ्ठ कि मेरा भिक्षु संघका लागि को उत्सुक छन् । को अनुउत्सुक छन् यस दृष्टिले हेर्दा मैले यहीं बुझे, कि आपनो घरको स्वजन र परिजन जस्तै अन्य नागरिकहरू पनि उत्तिकै उत्सुक भइरहेको छन् । यस कारण अब मैले स्वजन परिजन भनी पक्षपात गर्नु राम्रो छैन । म क्रमसै, भिक्षा माग्न जान्छु ।

म घर घरै भिक्षाको लागि अगाडि बढ्दै थिएँ । त्यही राजदरवार त्यही अति विशाल प्रासाद मेरो सामने खडा भयो । राजमहल तिर गएको मेरो दृष्टिलाई मैले रोक्न सकिन । प्रासादको एउटा क्यालमा मैले राहुलमातालाई देखें । ओह ! कस्तो परिवर्तन ! जसलाई मैले राती सुति रहेको बेला छोडेर गएको थिएँ, ती एउटी राजकुमारी थिइन । अहिले मैले जसलाई देखि रहेछु, इनी राजकुमारी भए पनि भिक्षुनी जस्ती छिन् ।

मलाई देख्ने तिनी भित्र पसिन । शायद तिनीले राजालाई आक्षेपपूर्वक भनी होलिन् हेर्नौम, आज हजुरका सुपुत्र भिखारी जस्तै घर घरै भिक्षा मागी हीड्डी-रहेका छन् । किनकि केही समय पछि महाराज शुद्धोदन महलबाट निस्केर म कहाँ आइपुग्नु भयो ।

मोह कति प्रवल छ ? शुद्धोदनराजाले मलाई..... अहिले सम्म पनि आफ्नो छोरानै समझी रहेकाछन् । त्यसै ले राजाले मलाई भिक्षाटनको वाटोमा आएर नै यस्तो भन्नुभयो— पुत्र ! तिमीले मलाई किन लाज मर्दै पारी राख्यौ ? राजकुमार जस्ता भएर घर घरै भिक्षामाग्न जाँदा समाजले मलाई के भन्नान् ? समाजको अगाडि मैले आपनो मुख कसरी देखाउँ ? किन भिक्षा माग्न जाने ? तिमी र तिम्रो शिष्यहरूलाई मैले भोजन दिन सकिदन र ?

झैले भनेँ— राजन, यो त हाम्रो वंशको चलन नै हो ।

राजाले भन्नुभयो— पुत्र, हाम्रो वंश त महान क्षत्रीय वंश हो । हाम्रो वंशमा कसैले कहिले पनि भिक्षा मागेका छैनन् ।

भिक्षा त दिए, तर कहिले पनि आफूले लिएनन् ।

म— तपाईंले जुन वंशको कुरा गर्नु भयो त्यो त शरीर वंशको कुरा भयो । तर मैले त आध्यतिक वंशको कुरा

गरी रहेको छु । अहिले म शाक्य वंशी न भइ, श्रमणवंशी हुँ ।

राजा— भौतिक भोजनको लागि भौतिक वंशको नै विचार गर्नु पछं ।

(क्रमशः)

जय तथागत

-‘ज्योति’ शाक्य, कालिम्पोंग

जय हे विश्वका ज्योति तथागत

सम अधिकार दिलाउने ॥३॥

जय तिम्रा हे भगवान ॥टेक॥

मिथ्या-धारणा

अन्धविश्वासको

मानव लोकमा मैत्री करुणाको

मानसिक ब्याधि हटाई

धर्म-ध्वजा फहराउने

मानवीय गुणको उत्थान गर्ने

विश्व बन्धुत्वको भाव जगाउँदै

सत्यको किरण किंजाई ॥४॥

समता-शान्ति बढाउने ॥१॥

‘आफू स्वयं हो मालिक आफ्नो’

‘त्यागेर अकुशल-पापको कर्म

भन्दै सचेत गरायौ

पुण्य संचय गर’ भन्दै

आसुरी प्रवृत्ति स्वार्थपना पनि

चित्त-विशुद्धिको धर्म बुझाउने

शीलले तोड्न लगायौ ॥५॥

मध्यम मार्ग देखाउँने ॥२॥

जिनवर ! तिमी हौ शरण प्रदाता

भेद न गरी नर-नारी सबैको

लकेश - निरोध गराउने

प्रगति विकास गराउने-

सम्यक - ज्ञानको दृष्टि दिलाएर

सम्यक-धर्मको क्षेत्रमा बढ्ने-

सार - असार बुझाउने ॥६॥

★ ★ ★

नेपाल दर्शन

ज्ञानमान तुलाधर

लुम्बिनीमा श्री लोकदर्शन संग पनि भेटधाट भयो । निजको निवासस्थानमा चिया पान गरी लुम्बिनीको धर्मशालामा बास गर्न गयौं । राती बुढ मन्दिरमा हामी उपासक उपासिकाहरू सबैले बुढ पूजा गरी श्री कर्णटमानवाट श्वाइलेनको धून सुनाउन र महिला उपासिका ३ जनावाट बुढको स्तुती र भजन गाउने काम भयो । त्यहाँ भिक्षु अनिरुद्धले लुम्बिनी विषय संक्षिप्त इतिहासको विवरणको व्याख्या गर्नु भयो । विहान मायादेवीको मन्दिर, अशोक स्तम्भ संगैको पोखरी, श्री ५ महेन्द्रको स्मारक स्तम्भ र पार्क इत्यादि अवलोकन गरी ९ बजे लुम्बिनीबाट बुटील तिर लाग्यौं । यही दिनमा बुटील खसींली भै देवदहको दर्शन गर्न गयौं । देवदह नारायण घाट जाने बाटोमा पर्ने रहेछ । देवदह जानलाई बाटोमा बस छोडी २ घण्टा जिति कच्चा बाटोबाट जानु पछं । यो देवदह गौतम बुढ भगवानको आमा मायादेवी र सानी आमा गौतमी और सिद्धार्थ राजकुमारको पतिं यशोधराको माइती घर रहेछ । अहिले त त्यहाँ त्यतिको केही महत्वपूर्ण चिजहरू देखा परेको छैन । खोदाई भएपछि प्राचीन कलाहरू र ऐतिहासिक प्रमानहरू फेला पर्नेछन् । देवदह हेरी केरि बुटबल फर्की खसींनी बजारको रमाईलो हेरी बुटीलको पद्मचैत्य विहारमा बास बस्यो ।

८) बुटीलबाट ७ बजेतिर हाम्रो बस तिनोउ नदी पार गरी कौपिलबस्तु तरफ रवाना भयो । तीनोउ नदीमा

पनि पुल बन्दैछ । कपिलबस्तु जाने राजमार्ग भर्खर भर्खर मात्र तयार हुन थालेको छ । बाण मगाको जस्तो पुल र अरु ठाउँ ठाउँका पुलहरू तयार हुँदै छन् । बाटो जस्तै अहिले कच्चा नै छन् । यो राजमार्ग नेपालभञ्ज सम्म जाने छ भन्दछन् । बसबाट कपिलबस्तु जाने यात्राको ठूलो बस पहिला हाम्रो नै भयो भनी त्यहाँका मानिसहरूले भन्न्ये । बाटो राम्रो तयार भई नसकेकोले बाटो भुलचूक होला भनी वाणगंगाका ईन्जीनीयरले कृपा गरी कपिलबस्तु जाने बाटो देखाउनलाई निजले एउटा ट्रक त्यसतक जान लागेकोलाई खटाई बाटो देखाई अन्हाउनु भयो जस्तो लागि हामी आभारी छौं । ११ बजेतिर कपिलबस्तु आरामी साथ पुर्यो । कपिलबस्तुमा पनि श्री ५ अधिराज-कुमारी हेलेन शाहको सवारी भएको थियो । साथमा श्री लोकदर्शन जी पनि हुनु हुन्थ्यो । तौलिहवा-तिलौरा कोट अर्थाति कपिलबस्तु लुम्बिनीबाट राजमार्ग बनेमा ३२ किलोमिटर पछं भन्दछन् । यो सबै लुम्बिनी विकासको प्लान भित्र परेको होला अनि एक आधा घण्टामा नै कपिलबस्तु पुगिने छ ।

९) कपिलबस्तु शुद्धोदन महाराजको राजधानी थियो । यो कपिलबस्तु महानगर २५ सय वर्ष अगाडि एउटा प्रसिद्ध र प्रख्यात नगर थियो । जहाँ सिद्धार्थ राज-कुमारले चार क्रतुलाई सुहाउंदो राजमहलहरूमा बसी मनोरञ्जन गरी २९ वर्षसम्म रसरंगमा बिताउनु भएको थियो । अनि यशोधरा महारानीबाट राहुल कुमार जन्म

भएपछि संसारको विलासबाट विरक्त भै एक रातमा
सुटुक कृहत्याग गरी बुद्धगयामा तपस्या गर्ने जानु भयो ।
६ वर्ष पछि बोधिज्ञान प्राप्त गर्नु भयो । यो कपिलवस्तुमा
धेरै प्राचीन कलाकृति दर्वारहरू र, स्मारकहरूले भरेको
हुनु पर्छ । त्यो फेला पार्नलाई हाम्रो पुरातत्व विभागले
जो गर्नु पर्ने उत्खनन् गर्ने भएको छ । अहिले त तौलि-
हवा—तिलौराकोट निगलीहवा कुदान वरि परि ठूलो एउटा
गुलाबी रंगको शिलाको स्तम्भ आधी भाँचिएको भेटिएको
छ । २।३ ओटा पुराना ईनारहरू भनिएको पनि छन् ।
एक ठाउँमा दुई ओटा ठूलो चैत्यको आकारको जग
भेटिएको छ । यो दुई स्तुप शुद्धोदन महाराजको र महा-
रानी मायादेवीको अस्थी धातु भएका स्तुप हुनु पर्छ भन्ने
अनुमान गरेका छन् । वरिपरि ठाउ ठाउमा पोखरीहरू
र भग्नावस्था मन्दिर जस्तो पनि देखा परेको छ । यो
जम्मै जगलैमा भने पनि हुन्छ । भनिन्छ यहाँको ईटहरू
औ पुरातत्व विशेषको वस्तुहरू धेरै चोरेर लगिएको छ ।

त्यहाको पुरानो प्राचीन चीजहरूको राम्रो सुरक्षा हुन पाए
हुन्थ्यो । सरकारबाट राम्रो परिवन्द हुन लागेकै होला ।
त्यो फेला परेको मन्दिरहरूको ईट धेरै ठूला ठूला छन् ।
जसको साईज १६" + १०" ईन्च छ । यो सबै जसो ईट-
हरू सष्ठ बीवह मिसाई बनेको हो भनिन्छ । हो जस्तो
पनि छ ईटका टुक्रा सुधेर हेर्दा वास पनि आउने रहेछ ।
कस्तो पवित्र श्रद्धाभावबाट बनाएको होला भन्ने अनुमान
गर्न सकिन्छ । यो कपिलवस्तुमा र लुम्बिनीको राम्रो
खोदाई भएपछि २४।२६ सय वर्ष अगाडिको सभ्यता
संस्कृति र इतिहासको केही ऊलक हाम्रो आँखाको अगाडि
आउने छ । यस्ता ठूल ठूल पवित्र स्थानहरूले भरिएको
हाम्रो नेपालमा सबै महत्वपूर्ण ठाउहरूको खोदाई भएपछि
मात्र हाम्रो नेपालको इतिहासको रूप रेखा बढ्द भई
महत्वपूर्ण हुनेछ । अनि देश विदेश र अन्तरराष्ट्रको
अगाडि नेपालको ईज्जत बढनेछ र कदर हुनेछ ।

बुद्ध प्रति

इन्द्र भक्त नकर्मी, वनेपा

संशार भरका ती सबै वासिन्दाहरूले,

तिम्रो त्यो बुद्ध धर्मको शील ग्रहण गरोस,

तिम्रा ती शरीर भित्रका श्वास क्रियामा,

दिव्य ज्योतीहरूले गुन्जीनै रहोस ॥१॥

अमर होस भनि पृथ्वीका वासिन्दाहरूले,

तिमीमा अमृतद्वारा अभिषेक गरोस,

तिम्रा मुटुका ती प्रत्येक धड्कनहरूलाई,

सदा सर्वदा आनन्द र शान्ति मिलोस ॥२॥

आकाश भरि रहेका ती नौ लाख ताराले,

तिम्रा ती सबै धर्मका कुराहरू फैलाइ देओस,

तिमीमा रहेका ति बुद्ध धर्म र संघ गुणको,

सदा सर्वदा मैले भक्ति गर्न सकोस ॥३॥

गृहत्याग

वैराग

ज्ञानवज्र वज्राचार्य

भगवान् बुद्धवा पालेसिगु घटना खः । कुरु देशयाम्ह
कौरव्य जुजुया थःगु वगीचाय् चाह्य् वनेगु इच्छा यात ।

वगीचा नायोनं वगीचाय् ज्या याइर्पी ज्यामित मुंका
वगीचा सफा ज्वीक वै पुइका थाय् थासे लः ह्ला धवजा
पताका ब्वयका श्रुंगार यायां वनाच्वंबले, वगीचाया
दथृइ च्वंगु छमा सिमा क्वे 'राष्ट्रपाल भन्ते' छम्ह आनन्द
पूर्वकं फतुना च्वंगु खन । खनेवं राष्ट्रपाल महसीका
साब लय्ताया वगीचा नायोनं राजदरवारे वना जुजुयात
खबर बिल ।

'गण्य माण्य व्यक्तिर्पि आपालं मुंका 'जुजु' महा-
रानीर्पि सहित रथे च्वना 'राष्ट्रपाल' नापला वन' ।

राष्ट्रपाल नाप लाय्वं कुशल वार्ता याना कौरव्य जुजु
छ्वे लिक्क दना ल्हा निपां ज्वरे याना धाल- भन्ते राष्ट्र-
पाल थुखे आसने च्वना विज्याहुँ !

जि थःगुहे आसने च्वं च्वनागु दु महाराजहे आसने
फेतुना विज्याहुँ धाय्वं जुजु आसने फेतुत ।

"जुजु" न्यन :-

मनूत बुढा जुया कमे याना नय्गु शक्ती मन्त धाय्वं,
आपालं विरामी जुया कमे याये मफुत धाय्वं, थःके दुगु
धन सम्पत्ती फुना दरिद्र जुल धाय्वं, मां बौ थःथिति हाना
सुं मन्त धाय्वं भिक्षु जूवनि । छ्पि ल्याय्म्ह तिनि बुढा
जुगु मखुनि, रोगी जुगु मखुनि, मां बौ थःथिति ईष्ट मित्रिर्पि
यक्वं दु, धन सम्पत्तिया छुं धन्दा मदु, विना कारण
मदयेक छाय् भिक्षु जुयागु ? उक्त प्यंगु कारण विना सुं

हे भिक्षु जूवनि मखु' ।

"महाराज ? उक्त प्यंगु कारणं जक मनूत भिक्षु जू
वनि धाय्गु गलत खः । ध्व हे कुरु देशे थुल्ल कोट्ठित
गामे 'भगवान् बुद्ध' ब्राह्मण, गृहपति पिनि पुच्छे कना
विज्यागु प्यंगु धर्मपद न्यना जिगु मने निर्वेद (उदासीन
भाव) उत्पन्न जुल । वैराग (त्याग चेतना) उत्पन्न जुया
विरक्त जुया जि भिक्षु जुयागु खः" ।

भिक्षु राष्ट्रपालया खं न्यना "कौरव्य जुजु" प्रार्थना
यात-

'भन्ते राष्ट्रपाल ? भगवान् बुद्धय पाखें उक्त प्यंगु
धर्मपद न्यना विज्याना धयागु छु छु ? भच्चा थुइक कना
विज्याहुँ' ।

'एसा चित्त उखेला थुखेला मयामे एकाग्र चित्त याना
न्यना विज्याहुँ माहाराज ? जि कना हये:-

- 1) सकल्ये मनूत जरा मरण जुइतिनि ।
- 2) सुयातनं सुंहे भरोसा मदु ।
- 3) सुंहे मनूत सन्तोषी मजू, फुकं तोता वने मानी
धका मस्यु ।

4) न्हाक्क दुसां मगा मनू तयेत, सकल्ये तृष्णाया
दाश जुयाच्वन ।

'भन्ते राष्ट्रपाल ? आमथे छोटकरीं धयां जि मधू,
सकल्ये हे जरा मरण जुइतिनि धझु गथे याना यीका
कायेगु, भच्चा थुइक उक्त प्यंगु धर्म पदया व्याख्या याना
कना विज्याहुँ ।

“एसा एकचित्त याना बांलाक न्यना विजयाहुं— महाराज ? जिं कना हये—

१) महाराज न्हापा ल्यायम्ह बले गुलि बांला, गुलि बल्लाम्ह जुइ, आन अथेहे न्हापाथें बांला बल्लानीला ?

‘भन्ते राष्ट्रपाल ! न्हापा जि ल्यायम्ह भले सल, किणी गयगु व ल्वायगुली जिथें बल्लाम्ह सुंहे मदुला धइयें चवं, अद्वी शत्ती हे दुम्हला धईयें चों, आःजि उमेर नं वने धुंकल, जिगु शरीर जीर्ण जुया बःमलाये धुंकल, जिगु खाले छयगु कथ कयु कुना बांमलाप् धुंकल, न्हापाथें आः जि मजुल ।

‘महाराज ! भगवान बुद्ध मनूत सकलें अथे बांमलाना, बःमलाना शरीर जीर्ण जुया सिनावनिगुर्लि, सकलें मनूत जा नास जुइतिनि धया विजयागु खः ।

“महाराजया तापावाज्या, वाज्या, अवृषि सकलें दनिला ?

भन्ते राष्ट्रपाल ! आः अर्पि सकलें मदे धुंकल ।

महाराज ! खने दुर्पि मनूत सकलें खने मदया वनी-गुर्लि भगवान बुद्ध सकलें मनूत मृत्यु जुइतिनि धया विजयागु खः ।

२) “महाराजया शरिरे लुं ल्वे दुला ?”

‘जित, वातरोंग सते याना चवन, तस्सक हे दुःख जुयाचवन,

महाराजया उली मछि माहारानीर्पि दु, थःथिति ईट-मित्रिपि दु, मंत्रि भाइ भारदार पीं दु, आम ल्वे इमित इना बीई मज्युला ?

भन्ते राष्ट्रपाल ! जित जूंगु ल्वे जिहे भोग यासा चवनेमा: सुयातनं ईना विःमज्यु, सुयातनं येइ मखु सुनानं काईमखु ।

महाराज ! मनूतेत छन्ह रोगं कया थम्हं दुःख भोग याय मागुर्लि, ‘भगवान बुद्ध’ सुयात नं सुं भरोसा मदु धया विजयागु खः ।

३) महाराजया मोज मजाय सन्तोष दु ? सिना वने बले नापं वड ?

‘भन्ते राष्ट्रपाल ! काम कृडा यायगुली (पञ्च काम गुणे) न्हावाक मोज यासां सन्तोष धयागु मदु, सिना वने बले नाप वइगुनं मखु ।

उकीं हे खः महाराज ! मोज मज्जाय तृप्ती धयागु गवलें मदु सिना वने बले नापं वड मखुगु थःथःगु कर्मानु सारं वनिगु जुया ‘भगवान बुद्ध’ मनूत सुं हे सन्तोषि मजू, कुकं तोता वने मानि धका धया विजयागु खः ।

४) महाराज यात मेगु छगु राज्य प्राप्त जूसा जयुला ?
‘थःत’, मेगु राज्य दइगुनं मजीइ ला, दुसा धाय माला ?
‘भगवान बुद्ध’ आज्ञा जुया विजयागुनं थ्वहे खः माहाराज !
मनूतयत न्हावाक दुसां मगा तृष्णाया च्यो जुया चवन ।

‘भन्ते राष्ट्रपाल ! भगवान बुद्ध अथे आज्ञा जुया विजयागु खःसा, वसपोलया गुली बांलागु सुभाषितगु वचन, थ्व लोके मनूतेत न्हावाको दुसां मगा तृष्णाया च्यो जुया चवन धात्ये हे खः’ ।

थौं जिगु अहो भाग्य खः छपिनि दर्शन याये दुगु जित छपिसं मिखा चायेका विल । छ्युंथाय मत च्याका खने मदुगु खने दयेका विल, धन्य, ! भन्ते राष्ट्रपाल थुलि धया कौरब्यजुजुं ल्हानिपां जोरेयाना, दरवारे यक्को ज्या दनि थौं लिवात धया विदाकया प्रश्नज्युया ल्याहां वन ।

भगवान बुद्धया पालेयार्पि मेमेर्पि जुजुर्पिनं ह्यसिकेगु ईच्छादुसा बुद्धकालित राजपरिवार सफू स्वयादिसं ।

अहिंसा

भिक्षु विवेकानन्द

मामं थः मचायागु प्रति गुगु स्नेह मतिना याइगु खः
वहे उपमा तया त्रिपिटके अहिंसाया गुण वर्णन याना तःगु
पाठ व्वनेगु आपालं दु । गथे मानं थःगु जीवनया छुं हे
प्रभा मतस्ये सी त्योर्पि मचा तयेत म्वाकेगु निम्ति चानं
न्हिनं कुतह याना च्वनी थथेहे अहिंसाया पूजारीत नं संसार
या दुःख भय पीडा तापाका छ्वेगु निम्ति आपालं कुतह
याना च्वनी । अहिंसा छगु अतिकं शक्ति शालिगु धर्म खः ।
अहिंसाया पालन हे व्याक सतकर्मया मूल खः । अहिंसाया दूत
केवल हिसां जक नं थःतापाक च्वनी मधु । वं थःगु असिम
दयानं संसारया सेवा याई । गुलिस्यां ला छक मने वं, सुं
पशु मस्याय् वं अहिंसा समझे ज्वी । थुलि जक सीमित मजू
सारा प्राणिपिन्त जिगु पाखे अहित व दुःख मज्वीमा
धैंगु हे अहिंसक भक्तिया ह्रिथं भावना जुई । वं थःत हत्या
याय् धका वोर्पित ध्यक हे प्रेम याना च्वनी । व पृथ्वी
समान क्षमा शीलता दुह्य जुया वई । व मेपिनिगु दुःख
खना च्वना च्वने मफुद्य ज्वी ।

दया व करुणा अहिंसाया हे पर्याय वचन खः । असिम
प्रेम व दया हे अहिंसा धर्मया मूल खः । विशुद्धि मार्ग
अनुसारं अहिंसाया भक्तं दसपारमिताया अभ्यास याना
बुद्धत्व तकनं प्राप्त यायगु स्वई । परोपकार यायगु इच्छा
दुर्पिसं मेपिनिगु दुःख खना सुंक सहयाना स्वया च्वनी
मधु । मेपिनिगु सुख स्वेगु जक इच्छा दुह्य ज्वी । अहिंसाया
भक्तर्पि थःकत सकसितं सुख प्राप्त ज्वीगु साधनास तल्लीन
ज्वी । गुर्कियाना मेपित दुःखे दुनेगु ज्यात खः वं उकियात
त्याग यावनी । मेपिनि लाभ हानीयात रुयाल तया परहित

ज्वीगु ज्ञानयात मावनी । व न्हाबलेन मेर्पित सुख वीगु
भिकेगु लार्गि लिमलाका ज्वीह्य ज्वी । व शक्ति शालि
जुया नं मेर्पिसं यागु अपराध यात सहयाह्य ज्वी । वं मेर्पि-
निपाखे सहायता प्राप्त ज्वी न्होहे थःगु असिम प्रेम
मेपिनिगु सेवा याय धुंकि सेवाया वदला छु इच्छा याइ
मखुह्य ज्वी ।

अहिंसा ध्व दुःख संसारया लागी तःधंगु पूजा खः
हिंसक तयेगु सुधारया लागी ध्व पवित्रगु लैं खः भगवान
बुद्ध अहिंसाया साक्षात्कार मूर्ति खः । वस्पोलं ध्व संसारया
नुगले दयाया छवि हयाबी, वस्पोलया पवित्र वाणी दोलं
दोः तरहत्या याह्य अंगुलिमाल यात हेनं दयाया किपालु
दायेका साधु याना विल ।

छनू वस्पोलं कृपा चक्षुं संसार पाखे स्वया बिज्यात
वस्पोलयागु दृष्टि छह्य गरिबह्य पोरे पाखे लात, अले थःत्या
शिष्यर्पि नापं वस्पोल अन बिज्यात गन व वलिछ ज्वना न्या
लाना चंगु खः । व प्वःनं भगवान व भिक्षुपित खन व
तच्वतं मछाल वं न्या लायगु ज्या भः छखे सु चुकल । अले
व सुमुक च्वन ।

भगवान बुद्ध वया लिकक बिज्यात । अले सारिपुत्र
तथा मे मेर्पि भिक्षुपिनं दं बिज्यात ।

भगवान बुद्ध अले व प्व (पोरे) याके न्यन उपासक
छंगु नां छु ?

प्वःनं धाल भगवान जिगु नां आर्य खः । भगवान
आर्य किजाः आर्य धैर्पिसं न्हाद्येसितं दया तई सुयातनं
दुःख कष्टवि मधु, थुगु प्रकारं धया भगवानं थुगु गाथा

आज्ञा जुया विज्यात ।

न तेन अरिधो होति येन पाणानी हिंसति ।

अहिंसा सब्ब पाणानं अरियोति पवृच्चति ॥

प्राणिपित हिंसा याहू सुं आर्य ज्वी मखु ।

सुना सुयात न हिंसा याइ मखु वहे आर्य ज्वी । थुलि
खं न्यने वं प्वनं अवगुण व्याक तोता भिक्षु जुवन ।

गोक मछि हे भगवान कुरवलियज्ज यात रोके यागदु ।
दोलदो अशरण प्राणीपित उधार यागु दु
उजाल सारि धयाहू छहू ब्राह्मणं तःधंगु यज्ज वलिया
योजना यागु खः । वं भगवानया न्होने वया विन्ति यात
भगवान जित शान्तिया शिक्षा द्यु छ्पि तःधंहू खः । भग-

वानं वयात सुखया लं क्यना बिस्येलि व अहिंसाया पूजारी
जुल । अन भगवान यात विन्ति यासे थथे धाल ॥ आःजि
प्राणी हिंसा याना बलि पूजा याय् मखुत । जिगु जीवन
दतले जि छपिनिगु शरणे जुल ।

हिंसा धयागु हरेक प्रकारं हे बौद्ध धर्मे विरुद्ध व
निन्दाया पात्र खः । प्रत्यक बौद्धपिसं मन बचन कर्म अहि-
साया अस्यास याये मा । भगवान बुद्ध्या अनुयाइर्पत
न्ह्याबलेंसं अहिंसा आवश्यक खः । छाय धासा थःगु
कारणे स्वयात न दुख थमजु धयागु हे कामना जुया
च्वनी । प्रेम पूर्णगु मैत्री हे संसार यात शान्ति वी गथे
पून्हिसिया चन्द्रमा अस्तु ।

तं

प्रदीप शाक्य

तं धयागु साप ग्यानापुसे च्वंगु वस्तु खः । तं पिहाँ
बलकि मन् राक्षस ज्वीयो । अले मिखां छुं खनी मखु ।
बेहोश ज्वीयो । तं महा चाण्डाल खः । उर्कि तं मिया
त्वाय् धासां छुं मपा । छायधासा मि छकुचां छ्यें, गई व
शहर फुकं भस्म ज्वीयो । अथे हे तं पिहाँ वं बले होश व
विवेकबुद्धि मन्तकि चर्वनाश ज्वीगु अवश्यम्भावी खः ।

तंमधि धका सकसिनं स्यू तर तं पिहाँ बलकि आपा-
सिनं फी मफु । न्ह्याक्ष शास्त्र सेका तःसां न होश मन्तकि
तंपिहाँ वो । ब्वना तयागु शास्त्र यात खतं नकीगु चीज हे
तं खः धका बुद्धं धया विज्यागु खं सत्य खः । तं पिहाँ

वइ बले न्ह्याद्वासिनं भिगु खं धासानं न्यनी मखु हाले मते
हुं धका हक्का छ्वै ।

तं धयागु गन सुला च्वनीगु, गुबले पिहाँ वइगु सुना न
धाय् मफु । आपासिया थःत मनीगु खं न्यने माली बले व
थःहू धयाथे मदै बले तं पिहाँ वो । तं दिया सलाइ बत्ताय्
मिसुलाच्वंथे सुला च्वनीगु । दिया सलाइ बत्ताय् भवायाक
की बले मि पिहा वइथे थःत मयोगु खं न्यने माली बले,
मयोहू नापं च्वने माली बले, तं पिहाँ वइ । लुफि छक
जक हासां, भूतली मिच्याके मफुसां, ताःचा मिले मजुया
ताः चायेके मफुसां, जांचे प्रश्न ध्वीका काय मफयानं तं

पिहाँ वो । थःत मयेगु ज्या यायमाली बलेन, सुनानं गिजे
याना च्वसा न तै पिहाँ वो । छु बग्नु माले बले लुया
मवोसां तैपिहाँवो । प्रेमिकः नाप लाय मदै बलेन तै पिहाँवो ।

छहु सुजिकाया लैस्वीत सुका माला स्वःबले सुका
ल्वीके मफया मेगु सुका न्याना हल । लिपा लासाया तले
सुका लुया बल । माला स्वया बले लुया मवो धंका सुका
खारा यात केंचो नच्चुक चाना बिल । यदिव लुयावोगु
सुकायात सुरक्षित याना तगु ज़सा वयातन्तु फाइदा ज्वीगु
खः । तै या जेशे होश मन्त अले हानि जुइका च्वने
माल । तै पिहाँ बलकि त्यो मत्यो धयागु छु नं होश मदु ।

छम्ह मनूया ज्यासले मुगः ज्वना ज्या याना च्वन ।
वया सेखै चाया न्हासं न्हि जक वया च्वन । मद्दिक न्हि
जक वया च्वंगुलि दिकक जुल अले तै पिहाँ बल । तमं
मुगलं थःगु न्हासे दायां बिल । फलस्वरूप न्हासं न्हिया
थासे हि भ्याता भ्यातां वया सास्ति जुल । यदि वयाके
होश व विवेक बुद्धि दुगु जुसा थःगु न्हासे मुगलं दाया
सास्ति ज्वीका च्वने माली मखुगु खै ।

आलवक राक्षस तँकाली जूगुलि वया मने गुबले
शान्ति मदु । लिपा बुद्ध नापलाना वसपोलया उपदेश
न्यना तिनि तै लोमंकल अले मने शान्ति जुल । उकि कोध
दुसा नं सहन शक्ति देकेत, ज्ञानया खै न्यना होश देका
च्वनेमाः । अले तै मदेका च्वने फै । तै क्वत्यला छवयत
मैत्री भावना यायमाः अथवा मैत्री चित्त वः लाकेमाः ।
तै मैत्रीया शत्रु खः । कीके विवेक बुद्धि व मैत्री वःलासा
सुनानं छु खै न्यकी बले, चूकली याइबले छकलं तै पिहाँ
बइ मखु । खः मखु विचा याना स्वै ।

तै धयागु मैत्री चित्त व कक्षणा चित्त न पिहाँ वो ।
व तै मेपित्त बा छें भिकेया लागी खः । सुयागु बानि
भिकेया लागी न गुबले गुबले तै पिकाय मागु अवस्था

दु । कायर्पि म्हायर्पि लुच्चवा जुया स्कूने मवसे मिहता
जुल धासा । जानि मजूसे मखुर्पि नाप भुले जुया हारां जुल
धासा माँ भ्रुया तै पिहाँ वै ब्वोत्री माली थ्व तै करुणा
चित्त पिहाँ वैगु खः । सुयातं स्यकेत मखु । काय म्हायर्पि
स्यनी धका भिकेगु नियतं पिकागु तै मर्भि मज़ ।

तैया बारे बुद्धकालीन ब्रम्हु छमेसिगु बावै छपु
न्ह्यथने तेना ।

बुद्धया पाले भारद्वाज धयाहु ब्रम्हु छहु दु । वया
व्याहायाना हह्य मिसा साप बांलागुलि साप यो । तर
वमिसा बुद्ध भक्तिहु जुया च्वन । भारद्वाज ब्राह्मण धासा
भगवान बुद्धया नां जक हे काय मयोहु जुया च्वन ।
निम्तिपू द्यना च्वनी बले कलामेस्था न्हो मवइ बले
बुद्धया नां काय माहु जुया च्वन ।

छन्हु भारद्वाजया गुरुपित्त भोजन याकेगु इच्छा जुल ।
छन्हु न्हो कलाहु सताधाल स्व ! कन्हे जिमिगुरुपित्त
भोजन याकेगु छ मेबलेथै जिमि गुरु पिनि न्होने बुद्धया
नां काल धासा छु छ्यों कुचा कुचा यलादी । कलामेस्था
धाल यो योगु थया जिला बुद्धया नां मकासे च्वने फैम्बु ।
ब्रम्हया तै पिहाँ बोसां कलायोगुलि छुं याय मफु ।

कन्हे खुनु ब्रम्हया गुरुपि सता भोजन याका च्वंबले
भलि जूम्ह ब्रम्हया कलाम्ह पर्सि तक्यना दल । तुरन्त
नमोतस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स धका बुद्धयात
नमस्कार यात । बुद्धया नां कायमात्र ब्रम्हया गुरुपि तै
चाया मनसे पिहाँ वन ।

भारद्वाजया तै पिहाँ वया कलानाष ल्वाना बुद्धयाथाय
वना बुद्धयात छ गधा, फै, दोहैं धका लाकव पाकव ब्वो-
बिल । बुद्ध मुसु, मुसु न्हिला जक च्वन । पल ब लिपा
बुद्ध ब्रम्हयाके न्यना विज्यात-

हे ब्राह्मण छथाय छें गुबले गुबले मुं पाहाँ बोपि
दुला ? दु धका लिसः बिल । बुद्ध हाकनं न्यना विज्यात-

व पाहाँ वोमेस्यां छं नेगु चीज बा कोसेली वस्तु व्यू ला
ले ? व्यू धाल । व कोसेली छं मकाइबले सुनां काइगु
ले ? ब्रम्हु नं धाल - जि मकायबले वयातन्तु का ।

बुद्धं धया विज्यात - छनं जिथाय पाहाँ वोम्ह खः
छ यक्वदेक कोसेली ज्वना वल । जि मकाया । उक्ति
छन्त तु का ।

ब्रम्हुनं धाल - जि छु नं कोसेलि ज्वना मवया ।
गधा, के आदि धका व्व व्यूगु हे कोसेलि खः । ब्रम्हु पाक
ज्युया च्वन । वया मती वन अपायसकं व्वः विया न तं
मचा । गये तं मचागु छक सीके माल धका बुद्धयाके

न्यम - जि थपायसकं पशु धका व्वः विया नं गये तं
मचागु ?

बुद्धया लिसः खः जिगु मन बःला, मैत्री चित्त बला-
गुलि छं व्वो व्यूगु पलिस्वाँ हःया दोने च्वंगु लः थं जक
खः । जिगु मने छति मथा । हानं बुद्धं धया विज्यात ।

ब्राह्मण तं छता मदेका छ्वे फुसा जीवन सुखमय ज्वी,
याउँक म्वाना च्वने दै ।

धवखं न्यना भारद्वाज ब्राह्मणया मन फःहिल । कला-
मेस्या चित्त नाप मिले जू वन । अबले निसे कला नाप
ल्वाय म्वाल । तं लंगुलि जीवन याउल ।

बुद्धया व्यक्तित्व

केशवती शाक्य

न्यना तया थे ला बुद्धया व्यक्तित्व या बारे बुद्ध थे
स्वामेसिनं कल्पां कल्प तक वयान यासा पवः
चाइ मखु । थये स्वे बले जि थे ज्याम्ह मिसां
वयान यायगु माय विलिचां त्वय घेपुइ थे जागु खै खः ।
एसा नं भगवान् बुद्ध या व्यक्तित्वया बारे बनेपा ध्यानकुटी
अध्ययन मंडले वना सेका सीका तया थे छुं खै न्ह्यथने
त्यना, गुकि कि पाठक वर्गेयात भतिचा सां अध्ययन यायगु
इच्छा दया वै ला धयागु आशा खः ।

व्यक्तित्व धयागु सुयागु जीवनया चरित्र वा पहवह
यात धाइगु खः । आ थन बुद्धया व्यक्तित्वया बारे विचाः
यायन्तु ।

भगवान् बुद्धया व्यक्तित्व निधि दुः—

१) लौकिक व २) लोकोत्तर

लौकिक धयागु संसारे च्वर्पि मनूत थेन्तुं माँया व्वाये
मिला च्वना जन्म जुंबा व्यहायाना मचा देका जीवनं हना
च्वर्पि साधारण मनू थे च्वनीगु यात धाइ । अथवा साधा-
रण मनूतये नया त्वना म्वाना च्वनीहू खः । बुद्ध ज्वी
धुंका वसपोल कपिलवस्तु विज्याना माँ, बी व यशोधरा
देवी तथा काय् राहुल कुमार नापला विज्यागु नं छगू
लौकिक घटना थे च्वै ।

थुकयं लौकिके च्वना नं वसपोल छहू लोकोत्तर गुणं
युक्तहू खः । कीर्पि लौकिके च्वं च्वर्पि मनूत बाँलागु छगु
छुं रूप खन कि मन चंचल ज्वी दुंकी । उनी प्यपुनेगु
मती वै । तर बुद्ध अथे मखु । वसपोलं बाँलागु रूप स्वया

बिज्यासा नं उकी मन थ्य मपुं । सागु नया बिज्यासा न
वसपोल बुद्धया बानि मस्यं । पल्के ध्वीगु बानि मदु ।
थज्योगु साधारण मनूतेसं याय् मफुगु ज्या वसपोलं याय्
फुगुलि वसपोल लोकोत्तरहा जुल । विशेष गुणं उतम
जगुलि वसपोल यात लोकोत्तर धाइ । ध्व माकः थें चचलगु
चित्त यात बसे तेगु साधारण मनूतसें याय्फुगु ज्या मखु ।
ध्व मन यात बसे तेफुगु हे महानगु लोकोत्तर गुण खः ।

बुद्धया व्यक्तित्व अध्ययन याय् वले साधारण थें च्वं,
तर गम्भीर व महिमा तःधं । अथे जूगुया कारण खः वस-
पोलयाके प्रज्ञा दुर्थे नुगले कर्णां जाया च्वंगु दु । याय्
स्वया ज्या याय् सः खै लहाय् सः । बुद्धया नुगः यचुः
चरित्र शुद्ध जूसान वसपोलयाके पिने सीदेक छुं चीं मदु ।
अथे धयागु वसपोल छम्ह तःध्वंहू जूसानं अभिमान व
घमण्ड मदु । उकि बुद्धया पाले आपा सिनं नाप लासा नं
बुद्ध धका हा मस्यु । ध्व खै प्रमाण बीत अबलेया घटना-
त्मक खै न्हाथने ।

राजगृहले च्वंहा छह्य विद्वान बुद्धया बयान न्यना
वसपोलया दशनं याय् धका श्रावस्ती पावे वन । भगवान
बुद्ध नं श्रावस्तीं राजगृह विज्याय् धका विज्याना च्वन ।
ले वाय् च्वने माल । बुद्ध नाप लाय् धका वोह्य नं
बुद्ध नं छथाय्सं बाय् लात ।

बुद्ध न्यना विज्यात- भाजु गनं कायाह्य, गन काय्
त्यनागु ?

वं लिसः विल- भगवान् बुद्धया कीर्ति व प्रशंसा यकव
न्यना । साप बाँलाक बाखैं कनेसः धागु न्यना । वसपोल
दर्शन याना उपदेश छक न्यनेगु इच्छां श्रावस्ती बने धका
वयागु ।

बुद्ध न्यना विज्यात- बुद्ध धयाह्य छक हे मखना
निला ?

वं धाल- मखैनि उकिला वया च्वनागु ।

बुद्ध धया विज्यात - एसा आ सुंक च्वनेगु छाय् जि
नं बाखैं छपु कना हे बाँलाक न्यै न्है

बाखैं कना विज्यात । वया नं एक चित्त याना न्यना
च्वन । बाखैं न्यना च्वंसेस्या मती वन थ्व बाखैं कना
च्वंहा भगवान बुद्ध हे लाकि छु ! बाखैं कगु ताल जि न्यना
तथाथे हे च्वं । मनं मनं धाल ध्व पक्का बुद्ध खः । वं
न्यन- छपि भगवान बुद्ध ख ?

वसपोलं धया विज्यात जित बुद्ध धाइगु खः ।

व मनूया साप लेता वल । ले विचेहे बुद्ध नाप लाना
बाखैं न्यने खन । बुद्ध ह्य सिल । ध्व बाखैं सी दु बुद्ध छह्य
लोकोत्तर जुया नं साधारण मनू थे च्वं । जरीरे छु विशेष
चि मदु ।

वसपोलं बुद्धगयां सारनाथ विज्याना च्वंबले ले उपक
आजीवक नाप लात । उपक आजीवकं न्यन छ सु ?

बुद्ध लिसः विया विज्यात- जि बुद्ध खः ।

उपकं न्यन- गुरु सु ?

बुद्ध धया विज्यात- थः हे गुरु मेर्पि सुं मदु ।

थुलि न्यने धुनेवं उपक आजीवक गुरु मदेक बुद्ध जवी
फसा छथे जाह्य बुद्ध गुलि दै गुलि दै धया ह्याय् के कुका
गिजे याना वन ।

ध्व घटनां सीदु बुद्धयाके घमण्ड वा छुं चीं मदु ।
साधारण मनूथे खः । बुद्धया व्यक्तित्वया बारे विन्दु मात्र
न्हाथना ।

धर्मशाकच्छा-७

-मेघदूत

तःन्हु लिपा धर्मशाकच्छा मंडल मुन । बुद्ध जयन्ती समारोहया ज्यां लिमलागुलि धर्म शाकच्छा लिज्यां वना चवन । धर्म शाकच्छा धयागु नं ज्या याना यकेगु बानि बसे याय्या लागी हे दुगु कार्यक्रम खः ।

छम्हेस्यां खँ न्हाथन थव वंगु २५२१ दै क्यागु बुद्ध जयन्तीया स्वांया पुही (वैशाख पुही) खुनु ब्रदी वज्ञाचार्य (गुरु) छम्हेस्यां बाखँ कंबले वैशाख पुही खुनु बुद्ध बुद्धत्व प्राप्त यागु व महापरिनिर्वाण जूगु ख तर बुद्ध जन्म जुया विज्यागु मख धाल नि !

मेघसिंह धाल—आम छु खँ धयागु ? बुद्ध जयन्ती माने याना च्वगु बुद्धया जन्म दि कया मखु । तथागतया महापरिनिर्वाण (मृत्यु) दि कया बुद्धया गुण स्मरणया रूपे जक बुद्ध जयन्ती माने याना च्वंगु खः । २५२१ दै धयागु बुद्ध परिनिर्वाण जुया विज्यागु दि खः । बुद्ध जन्म जूगु २६०० दै दत धका धागु मस्युला ? जन्म दि कया बुद्ध-जयन्ती माने यागु मखु सेलि व गुर्जुया अभिमान पूर्णगु खँ या मू छु दु ?

मेहु छम्हे स्यां धाल—पालिसाहित्ये वैशाख पुही खुनु जन्म जूगु, बोधि ज्ञान लाभ यागु व महापरिनिर्वाण जूगु छु प्रमाण मदेक विश्व छु अथें हाहाले लगे जुया वैशाख पुही खुनु बुद्धया जन्म, बोधिज्ञान लाभ व महापरिनिर्वाण जूगु धका मानेयात ज्वी ला ? सकले मूखँ ला ?

हान प्रश्न वल—पालि साहित्ये गन दुले वैशाख पुही खुनु बुद्ध जन्म जूगु धका ।

छम्हेस्यां त्विचां भों छगु पिकया क्यन— थव भों भिक्ष अमृतानन्द महास्थविरं च्वया वैशाख पुन्ही खुनु बुद्ध जन्म

जूगु खः धयागु प्रमाण बीत बिया विज्यागु खः ।

थुकी च्वंगु खँ व्वना हे बाँलाक न्यं ।

आषाढ पुन्ही खुनु गर्भधान जूगु खँ

यथा अम्हाक भगवा एवं सोपि आसाल्हि पुण्णमाय उत्तरासाल्ह नक्खत्तेनेव पटिसन्धि अगहेसि । दीघ निकाय अर्थं कथा पृ० २८७ मतो सम्पज्जनो मातु कुच्छिं ओककमि धागुया अर्थं व्याख्याय ।

पटिसन्धि गण्हन्तो पन आसाल्हि पुण्ण माय उत्तरासाल्ह नक्खत्तेन अगहेसि । मज्जम निकाय भाग ३ पृ० १८४ अच्छरिय अभ्युत सुत वर्णना पपच सूदनि IV पृ० ११८ ।

तत्र विचरन्तो चवित्वा महामाया कुच्छिस्मि उत्तरासाल्ह नक्खत्तेन पटिसन्धि गन्हि । बुद्ध वंश अ. क. पृ० २२६ गोतम बुद्ध वर्णना ।

एवं उत्तरासाल्ह नक्खत्तेन पटिसन्धि गन्हि । अपदान अ. क. I पृ० ४६ ।

एवं उत्तरासाल्ह नक्खत्तेन पटिसन्धि गन्हि जातक अ. क. निदान I पृ० ४३ ।

वैशाख पुन्ही खुनु जन्म

इदानाहं मनुस्स योनियं उप्पज्जित्वा अभिसम्बुज्जिस्सामीति आसाल्हि पुण्णमाय सक्यराजकुले महामाया देविया कुच्छिमहि पटिसन्धि गहेत्वा दसमासे देवमनुस्सेहि महता परिहारेन परिहारिय मानो विसाख पुण्णमाय अभिजाति पापुणि उदान अ. क. पृ० १०२ सुप्पवास सुत वर्णणा मुचलिन्द वग्गो ।

(अर्थ :— असार पुन्ही खुनु महामाया देवीया प्वाये

प्रवेश जुया छिला पूर्ण जूगु वैशाख पुन्ही खुनु जन्म जूगु ।)

विसाख नक्खस्तेन जातो च अभि सम्बुद्धो च परिनिवृत्तो च..... बद्ध वंश अ. क. पृ० २४८ वैशाख पुन्ही नक्षत्रे जन्म, बुद्धत्व प्राप्ति व परिनिर्वाण जूगु ।

ठीक छिला देका जन्म जुइ— ..... अच्छा इत्थका नव वा दस वा मासे गव्यं कुच्छिना परि हारित्वा विजायति, न हेवं बोधिसत्त्वं बोधिसत्त्वं माता विजायति । दसेव मासानि बोधिसत्त्वं बोधिसत्त्वं माता कुच्छिना परिहारत्वा विजायति मजिझम निकाय III पृष्ठ १८७ अच्छरिय अवभूत सुत अ. क. IV पृ० १२२ । बद्ध छिला व्याघ्रे च्वना जक जन्म ज्वी धागु ।

छम्हेस्यां धाल— एसा व गुजुँ पालि साहित्ये व त्रिपिटके वैशाखं पुन्ही खुनु बुद्ध जन्म जूगु खैं मदु धागु मिले मजू । बांलाक अध्ययन हे मयासे धागु थहरे जुल । मजिझम निकाय धयागु त्रिपिटके दुने लागु ग्रन्थ खः । अर्थ कथा धयागु न पालि साहित्य त्रिपिटकया अंग खः ।

मेगु प्रश्न वल— बुद्ध शासन गुबले स्थापना जूगु ?

भगवान् बुद्धं सारनाथे धर्मचक्र सूत्र देशना याय धुं का भिक्षु संघ स्थापना लिपा धर्म प्रचार याना बिज्याबले बुद्ध शासन स्थापना जूगु खः । भिक्षु संघ न उबले हे स्थापना जूगु खः ।

हानं न्यन— बुद्धया पाले अहंत भिक्षुपि यक्व दु । तर बुद्धया निवाणं लिपा प्रथम संगायना यायत न्यासःपि अहंत भिक्षुपि खाके थाकुल व गथे जूगु ?

प्रथम संगायना बले ५०० अहंत भिक्षुपि खाके थाकुल धागु मतलब अरहन्त भिक्षुपि मन्त धागु मखु । प्रथम संगायना यायत आनन्द भिक्षु मदेक मगाना अथे धागु खः । आनन्द भिक्षु अरहन्त मजूनि । याकनं अरहन्त यायगु उद्देश्यं छगु थाय ल्यंका तगुलि अथे धागु खः ।

नेपाले भिक्षु संघ दु लाकि मदु ?

दनि । नेपाले भिक्षु संघ दुगुलि हे खः ध्यम्ह वा ध्याह्न विक्षुपि मुंका संघ दान (सामूहिक दान) बीगु धका चलन दया च्वंगु ।

ब्रह्महुया न्हासः

ब्राह्मण छमेस्यां न्यन— पञ्च शील नियम साप बाँला । उकी छगु शिक्षा दु, हिसा याय मज्यू । तर जिंपि बुंज्या याय् मार्पि । बुंड की दाङु ल्वे दु । थींकहे वास: होलेगु कृषि विकासया सुक्खाव खः । व वास: होले बले की सीगु थये जुल धायव जिंपि गथे याना हिसां बचे ज्वीगु ?

लिसः खः बुद्ध धर्म अनुसार चेतना प्रधान खः । चेतनाहै भिक्खवे कम्म वदामि अर्थात चेतना यात कम धाइ । सुयातं स्पंकेगु नियतं यानागु ज्या यात हिसा धाइ । बुंड वासः तेगु नं बुं भिकेया लागी खः की स्यायत मखु ।

री प्वाः स्याइ बले, ज्वर वइ बले वासः ने माः । वासः नेगु धयागु ल्वे लायकेत खः न कि की स्यायत । ख जा वासः ने बले की अवश्य सी । तर सकांसन वासः नैगु, इन्जेक्सन काङु ल्वे की स्यायत मखु । ध्वास्थ्य लाभ यायत खः । बुंड वासः होले मज्यूसा की ल्वे ज्वी बले नं वासः मनसे मुक सिना वंसां जिल । अस्पताल नं ज्याय खेले मन्त । वास देके नं मजिल । बुं पाले नं मजिल । छाय धासा की सी । थये अपो कल्पना यायगु ठीक मजू । बुद्ध धर्म मध्यम मार्ग खः अति मार्ग मखु ।

बुद्ध धर्म अनुसार थथःगु दृष्टि क्वातुक ज्वना तर्क याना च्वनां छुं खैं थ्वीका काय फं मखु । निर्णयिक खैं पिहाँ वै मखु ।

धात्यें मागु ला की कतिला पाक ज्वी मज्यू । दाजु किजां अंश इना कायबले बःला त्या याय् मज्यू । ठगे याय मज्यू । थज्योगु का हिसाया ज्या । मनूनं मनू यात कोफायगु ज्या धासा याना च्वनी, की सी धका ध्याना बुंड वासः महोसे च्वनेगु थव र्हिहसा मखु ।

विवेक बुद्धि

—प्रेरकेशरी शाक्य

“ब्रानेन विचारेत्वा अत्थविन्दन पुगलो विचक्षणो”
युक्तिया अर्थं खः विवेक बुद्धि विचार याना अर्थं ध्वीका
काइह्य मिखा दुह्य मनू ।

थन विवेक बुद्धि दुम्हेसित हे मिखा दुह्य धागु खः ।
मनूतेत मिखा थें तःधंगु वस्तु मेगु छु दु ? अथे धयागु
विवेक बुद्धि दुह्य मनू अङ्ग पूर्णह्य खः । छीगु जीवने न्ह्यावलें
विवेक बुद्धि मदेकं मगा । न्ह्यागु ज्या यासा नं, खं
ल्हासा नं, न्ह्याधाय् वना च्वं सानं विवेक बुद्धि माः, ध्वीका
कायथु षक्ति माः । ध्वीका कायगु शक्ति मन्त कि यो मयो
यात, बाँलाक खं मळ्हा, फलना मेसित जक बाँलाक त्हिला
खं ह्लात आदि म्वाः मदुगु कल्पना जुया वडगु ।

सम्यक दृष्टि यात नं विवेक बुद्धि हे धाइ । सम्यक
दृष्टि मन्त धायव वे वे क्वेक खं ध्वीका काइ । विवेक बुद्धि
देकेत छीके दुने नुगले खवं आना च्वंगु पुलांगु संस्कार
(विश्वास) कुवानि तोता छ्वे मानि । मखुसा छीपि हा हालै
लगे जृया न्ह्यापां निसें याना वइ च्वंगु ज्या तोते मज्यू धका
अश्विश्वासे लाना च्वनी । मन कमजोर याना दुगुचा वा
खसि वाहाँ स्यायगु चलन देका च्वंगु विवेक बुद्धि मदुगुया
वि खः ।

मनूत निगू प्रकारयापि दुः— विवेक बुद्धि दुर्पि व मदुर्पि ।
विवेक बुद्धि दुह्य मनुखं यागु ज्या सफल ज्वी बाहेक असफल
ज्वी मखु । छाय् धासा इपि अल्सि ज्वी मखु अले वेढंग ज्या
नं याड मखु । अथे ज्वी बले गनं अप जस के माली ।

विवेक बुद्धि दत्तकि— मिखा दै, प्रज्ञा दै, ज्ञान दै, विद्या
दया वै अले तेज दया वै ।

छीके मिखा ला दु तर धात्थे यागु खं बा ज्या खके
फैगु दुनेया मिखा मदु । मतलब विवेक बुद्धि मन्त कि ज्ञान

रूपि मिखा मदुगु ज्वी ।

विवेक बुद्धि मन्त कि तँ जक पिहाँ वया च्वनी अले
जोशे होश मदेका योह्य कला यात नं दायत व पालेत लिफः
स्वै मखु । अले मनू पशु ज्वी । मानव दानव ज्वी ।

सुनानं छुं खं धाइ बले नं तुरन्त खः धका स्वीकार
यायगु मज्यू । विवेक बुद्धि छक बाँलाक विचाः याना जक
विश्वास याय्माः । विवेक बुद्धि ज्या मकासे हा हाले जुल
धायव भ्राति ध्वीका च्वने माली । मने न्ह्यावलें अशान्ति
व भ्रम जक जुइका च्वने माली ।

छन्हु भगवान बुद्ध कालाम धयापि ब्राह्मण गामे विज्या
बले अनया ब्राह्मण तसें न्यन— भो भगवान जिमिथाय् गामे
तरह तरहयापि भिक्षु श्रमणत वया बाखैं कना वनी । छह्य
सिनं धागु खं मेह्यसिन काटे याना न्ह्यु खं कना वनी । सुनां
धागु खं सत्य खः धका गथे ध्वीका कायगु ?

बुद्धं धया विज्यात— हे कालामी वासीपि ! न्ह्याह्य
सिनं न्ह्यागु धासां चा हे व धाहा तस्सकं विद्वान जूसां, गुरु
हे जूसां, वं धागु खं बाँलासा नं छकलं खः धका विश्वास
याय् मज्यू । थःपिनिगु धर्मं नाप मिले जूसा नं, धर्मं सफुति
च्वया तगु धका छकलं श्रद्धा तथा विश्वास याय् मते । लु-
कमि तसें लुं भिगु खः मखु धका सीकेत हाकुसे च्वंगु ल्वंहते
च्वला, दाया व काल्प परीक्षा याइयें न्ह्याह्य सिनं धागु खं
थथगु न्ह्यपुइ काला विवेक बुद्धि विचार याना ध्वीका जक
विश्वास या । मखुसा पश्चाताप ज्वीका च्वने माली ।

विवेक बुद्धि धयागु सकसितं माः । गृहस्थी च्वं मेसित,
प्रवजित यात, मिसा मिजं फुक सितं वासः थे ज्याय् खेले
दु। न्ह्यागु ज्या याय् तेका होश तथा विचा यायगु हे विवेक
बुद्धि खः ।

बौद्ध गतिविधि-

अधिराज्यभरि बुद्धजयन्ती समारोहहरू सम्पन्न

श्री ५ महाराजाधिराज सरकार

आनन्दकुटीमा सवारी

काठमाडौं, २१ बैशाख । श्री ५ महाराजाधिराज सरकार २५२१ थौं बुद्ध जयन्तीका अवसरमा स्थानीय स्वयम्भूस्थित आनन्दकुटी विहारमा बुद्ध जयन्ती समारोह समितिद्वारा आयोजित समारोहमा सवारी होइबक्स्यो ।

समारोह स्थलमा सवारी होइबक्सेपछि मौसूफ सरकारवाट भगवान बुद्धको पवित्र अस्थि धातुमा पूजा गरिबक्स्यो । त्यस अवसरमा भिक्षुहरूद्वारा सूत्रपाठ पनि भएको थियो ।

श्री ५ महाराजाधिराज सरकार बौद्ध संस्कृति अनुरूप भव्य तथा आकर्षक रूपमा सिंगारिएको समारोह मन्चमा सवारी होइबक्सना साथ मौसूफ सरकारमा माला टक्क्याइ हार्दिक तथा अक्तिपूर्ण स्वागत अभिवादन गरियो ।

त्यस अवसरमा मौसूफ सरकारमा समारोह समितिका तरफबाट भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरले बायज चढाइएको थियो ।

साथै लुम्बिनी विकासका निम्नि काठमाडौमा गठन गरिएको सहयोग समितिले चन्दा र च्यारिटी शोद्वारा जम्मा गरेको एकलाख रूपियांको चेक श्री तीर्थनारायण मन्दिरले श्री ५ महाराजाधिराज सरकारका जुनाफमा टक्क्याएनु भयो ।

श्री ५ महाराजाधिराज सरकार आनन्दकुटी विहार मुनि मोटरबाट उत्री बक्सनासाथ पूर्ण बौद्ध संस्कृति अनु-

रूप श्रीमती तीर्थकुमारी शाक्य, श्रीमती नारांदेवी मानन्धर, श्रीमती कांचि रंजित, श्रीमती गंगादेवी तुलाधर उपासिकाहरूले कुचोले सवारी मार्ग बढारी पवित्र जलको धारा लगाइ ससाना बालिकाले मंगलको प्रतीक लावा अबीर छडै ठूलो सम्मानका साथ मौसूफ सरकारको समारोह मन्च सम्म सवारी चलाइयो ।

मौसूफ सरकार समारोह स्थलमा सवारी होइबक्सना साथ बुद्ध जयन्ती समारोह समितिका पदाधिकारीहरू तथा शर्याँ अनगारिका र उपासक उपासिकाहरूका साथै हजारौं विद्यार्थी युवा-युवती र आनन्दकुटी विहारको भिरालो डांडामा एकनित हजारौं नरनारीले मौसूफ सरकारमा हार्दिक स्वागत अभिवादन चढाएका थिए ।

राष्ट्रनायक श्री ५ महाराजाधिराज सरकारको सवारी भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरले चलाउनु भएको थियो ।

समारोहको प्रारम्भमा बुद्ध जयन्ती समारोह समितिका अध्यक्ष तथा जेठा भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरले पञ्चशील प्रार्थना गराउनु भएको थियो ।

शान्तिको पर्व

त्यस अवसरमा प्रधानमन्त्री डा० तुलसी गिरीले विज्ञानको नयाँ नयाँ उपलब्धिबाट वर्तमान मानिसको जीवन वाहिर जित्नै आनन्दमय र उल्लासपूर्ण देखिए तापनि भित्र भित्रै युद्ध, अशान्ति, कुण्ठा, निराशा, शंका भएको विषादबाट त्रस्त र पीडित हुन्दै गयको अनुभव हुन्छ भन्नुभयो ।

उहाँले विकास र विनास अनि संवृद्धि र सर्वनाशको दोबाटोमा मानव सभ्यता आज पुगेको अनुभव गरिन्थ भन्नुहुँदै मानव सभ्यताको अस्तित्वनै आज खतरनाक स्थितिमा पुगेको कुरा सर्वत्र अनुभव भैरहेकोले भगवान बुद्धले दिनु भएका सत्य, अहिंसा, दया, प्रेम सहअस्तित्व र शान्तिका सन्देशहरू वर्तमान अवस्थामा अङ्ग बढी महत्वपूर्ण र अणरिहार्य हुँदै गैरहेको कुरा बताउनु भयो ।

शान्ति र ज्ञानको महान अग्रदूत भगवान बुद्धको देश नेपालले शान्ति, सहअस्तित्व र भाइचारा प्रति अटूट आस्था र विश्वास राख्नु स्वाभाविकै हो । हामी युद्ध, द्वे ष, दवाव र हस्तक्षेपमा विश्वास राख्दैनौं । हामी मित्रता र आपसी सहयोगमा विश्वास राख्दैछौं ।

प्रधानमन्त्रीले हामी आपसमा फुट्यौ भने हाम्रो प्रयास-हरू टुक्रिएर प्रभावहीन हुन जानेछन् भन्ने कुरामा प्रकाश पानुहुँदै सानातिना मतभेदमा अलमलिएर विभाजित भयो भने देशको सर्वागीण विकासको पथमा हामी अग्रसर हुन सक्ने छैनौं भन्ने कुरा स्पष्ट पानु भयो ।

अतः श्री ५ बाट हुकुम भएकै शान्तिलाइ हामी आर्थिक विकासको पूर्वाधार मान्दैनौं तथा शान्ति र समुन्नतिलाइ हामी एक अकांक्षो पूरक ठान्दैनौं भन्ने कुरा पनि डा० गिरीले व्यक्त गर्नु भयो

हाम्रो यस शान्ति प्रतिको आस्था कुनै भावनाबाट प्रेरित भएको छैन, शान्ति हाम्रो वीरतापूर्ण आत्मविश्वासको अभिव्यक्ति हो भन्ने दृढता व्यक्त गर्नु हुँदै प्रधानमन्त्री डा० गिरीले भन्नुभयो— शान्तिको हाम्रो कामना मित्रता एवं सहअस्तित्व प्रतिको हाम्रो अगाडी आस्था प्रमाण हो ।

प्रधानमन्त्री डा० गिरीले राष्ट्रनायक श्री ५ वीरेन्द्र वीर विक्रम शाह देववाट शुभ-राज्याभिषेकको महान ओस-रमा राखी बक्सेको शान्ति क्षेत्रको प्रस्तावले नेपालीको

शान्ति प्रतिको यही आस्था र विश्वासलाई प्रतिविम्बित गर्दैछ भन्नुभयो ।

नेपाल जस्तो विकाशोन्मुख राष्ट्रको लागि मात्र होइन समस्त विश्व समुदायकै लागि पनि शान्ति परम आवश्यक छ भन्नुहुँदै उहाँले युद्ध, अस्त्र, शस्त्र र विद्वंसकारी उपकरणहरूमा आज जे जति साधन र क्षमताहरूको दुरुपयोग भैरहेको छ त्यसलाई मानव कल्याण र शान्तिपूर्ण विकासको लागि परिचालन गर्न सक्ने हो भने लाखौं भोका नाड०गा, रोगप्रस्त र दुःखी मानीसको जीवनलाई सुख, सम्बृद्धि र खुशहालीमा परिणत गर्नु सकिने यियो भन्नु भयो ।

प्रधानमन्त्री डा० गिरीले भन्नुभयो— बुद्ध जयन्तीको यस महान पर्वले हामी सबैलाई भगवान बुद्धले दिनु भएका सत्य, ज्ञान, अहिंसा र शान्तिका दिव्य सन्देशको स्मरण गराउँछ । यो महान जयन्ती मनाउने सार्थकता हामीले तब उपलब्ध गर्नेछौं जब उहाँले दिनु भएका ती दिव्य सन्देशहरूको आत्मसात गरी र उहाँले देखाउनु भएको शान्तिको पथमा आत्म ज्ञानको बत्ती बालेर सदा अगाडि बढ्ने छौं ।

डा० गिरीले वस्तुतः बुद्ध जयन्तीलाई शान्तिको पर्वको रूपमा मनाउनु उपयुक्त हुने सल्लाह दिनु भयो ।

समारोहमा भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरले सनातन धर्मको छत्र छायामा विशाल हिमालमुनि अवस्थित नेपालका एकमात्र राजा श्री ५ महाराजाधिराज सरकारको देवताको जस्तै अभिवादन गर्नु बौद्ध धर्म सम्मत संस्कृति हो भन्नुहुँदै बौद्ध धर्ममा उल्लेख गरेका तीनथरि देवता मध्ये राजा सम्मत देवता हो र राजाको सवारी देवताको सवारी हो भन्नुभयो ।

श्री ५ महाराजाधिराज सरकारबाट राखिवक्सेको नेपाललाई शान्ति क्षेत्र घोषित गर्ने प्रस्ताव शान्तिलाइ देवा दिन राखिवक्सेको हो भन्ने विचार व्यक्त गर्नु हुँदै

उहांले कुनै राष्ट्रले यो प्रस्ताव नस्त्राउनु राग्रो होइन भन्नुभयो ।

भगवान बुद्धले जातिवाद नमानेको कुरा उल्लेख गर्नुहुँदै श्री अमृतानन्दले जातिवादले राष्ट्रको एकतामा नै आघात पार्दछ भन्नुभयो

श्री ५ महाराजाधिराज सरकारबाट गाउँ घर टोल टोलमा सबारीभै जनताभेटने, अवस्थाको अध्ययन गर्ने कुरा बुद्ध भगवानबाट गाउँ भ्रमण गर्नु भएको जस्तै हो भने कुरा उल्लेख गर्नुहुँदै उहांले भन्नुभयो— सर्वसम्मतिको वातावरण बौद्ध धर्मको दृष्टिवाट अत्यन्त प्रशंसनीय छ र त्यो सर्वसम्मत मैत्रीपूर्ण भएमा कुनै हर्षको विषय हुन्छ ।

२५२१ सौं बुद्ध जयन्ती समारोह समितिका सचिव श्री कनकमान शाक्यले स्वागत भाषण दिनुहुँदै भन्नु भयो—

आज भन्दा २६ वर्ष अगाडी स्वर्गीय राष्ट्रपिता श्री ५ त्रिभुवन सर्वप्रथम २४९६ बुद्ध जयन्ती समारोहमा सबारी होइवक्सेका थिए । त्यस पछि स्वर्गीय श्री ५ महाराजाधिराज महेन्द्र युवराज होइवक्सांदा बुद्ध-जयन्ती समारोहमा सबारी होइवक्सेका थिए ।

राष्ट्रनायक श्री ५ महाराजाधिराज सरकार असीम निगाह पूर्वक आज सबारी होइवक्सेको छ । यसरी ऐतिहासिक श्रृङ्खला कै एक थभिन्न अंग भएको बुद्ध-जयन्ती समारोहका तरफबाट यहांहरू सबैलाई हर्मादिक स्वागत गर्ने पाउनु ठूलो हर्षको कुरा हो ।

श्री ५ महाराजाधिराजबाट प्रस्ताव गरिबक्सेका नेपालको शान्ति क्षेत्रको आकांक्षा विश्व शान्तिका अग्रदृत भगवान बुद्धको जन्मभूमि नेपालको स्वयंमा एक सांस्कृतिक अंग हो । त्यसै कारण थाइलैण्डमा सम्पन्न भएको २५ सौं विश्व बौद्ध सम्मेलन, जापानमा सम्पन्न भएको चौथो एशियाई बौद्ध सम्मेलन र दिल्लीमा अन्तरराष्ट्रिय रूपमा

भएको २६०० शर्यो सिद्धार्थ जन्म-जयन्तीको सम्मेलनमा एक स्वरबाट नेपालको शान्ति क्षेत्रको प्रस्तावलाई सहर्ष स्वागत गरेका छन् ।

नेपाल भगवान बुद्धको जन्मभूमि लुम्बिनी विकास योजना कार्यान्वयन गर्न दत्तचित छ । स्वर्गीय श्री ५ महेन्द्रको लुम्बिनी एक अन्तरराष्ट्रिय शान्तिको प्रतीक साक्षा उद्यान बनाउने सद्दृच्छा अनुरूप एक देशको सहयोगबाट मात्र होइन, अपितु विश्वका सबै शान्तिप्रिय देशको सद्भावना पूर्ण सहयोगबाट विशेषतः बृद्ध धर्मावलम्बी जनता धेरै भएका देशहरूका श्रद्धा र सहयोगबाट लुम्बिनीको विकास योजना पूरा हुनु आवश्यक मात्र होइन परम पुणित कर्तव्य पनि हो ।

राष्ट्रनायक श्री ५ महाराजाधिराज सरकारको लुम्बिनी विकास योजना प्रतिको कृपापूर्ण सुदृष्टि तपाईं हामीलाई मात्र होइन समस्त बौद्ध जनतालाई एवं बुद्धको शान्तिको उपदेश प्रति आस्थावान सर्वलाई ज्ञात भएकै कुरा हो । श्री ५ महाराजाधिराज सरकारको लुम्बिनी सबारी बौद्ध इतिहासको २५०० शर्यो वर्ष देखिको इतिहास क्रमको एक अंग मात्र होइन, एक विशेष महत्व पनि हो । राजा शुद्धोदन, सप्राट अशोक पश्चिमी मल्ल राजा रिपु मल्ल, स्वर्गीय श्री ५ महेन्द्रको लुम्बिनी यात्रा पछि राष्ट्रनायक श्री ५ महाराजाधिराज सरकारको लुम्बिनी यात्रा बौद्ध इतिहासमा ज्ञात भए अनुसार पांचौं राजकीय यात्रा हो । राष्ट्रनायक श्री ५ महाराजाधिराज सरकारका साथै श्री ५ मुमा बडा महारानी सरकार तथा श्री ५ जिज्यू मुमा बडा महारानी सरकारको सबारी भएकोले राज परिवारका तीन पुस्ताको एकसाथ लुम्बिनीको सबारी एक अभूतपूर्व तथा सदा स्मरणिय घटना हो ।

बुद्ध जयन्ती समारोह समितिका उपाध्यक्ष भिक्षु
सुदूशनले राष्ट्रनायक श्री ५ महाराजाधिराज सरकारको
यहाँ ऐतिहासिक संवारी भएबाट बुद्धको शान्ति सन्देश
प्रति आस्था राख्ने नेपालीलाई मात्रै होइन, अपितु बौद्ध
जगतका लागि समेत ठूलो प्रेरणा मिलेको छ भन्नुभयो ।

सो समारोहमा राष्ट्रिय पञ्चायतका अध्यक्ष, मन्त्रि-
गण, विदेशी कूटनीतिक प्रतिनिधिहरू पनि उपस्थित
हुनुहुन्थ्यो ।

नेपालगंज

बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा परंपरा अनुसार बुद्धको
प्रतिमालाई रथमा राखी नगर परिक्रमा गरियो ।

सोही अवसरमा तलाउ नजीकैको बुद्धको चैत्यमा
शील प्रार्थना, बुद्ध पूजा गरिएको थियो ।

राजविराज

गौतम बुद्धको २५२१ औं जयन्तीको अवसरमा
स्थनीय स्काउट, विद्यार्थी र शिक्षक शिक्षिकाहरूको एउटा
जुलूसले नगर परिक्रमा गरेको थियो ।

सो अवसरमा नेपाल स्काउट सन्तरी जिल्ला कार्य-
लयद्वारा आयोजित सभामा नेपाल स्काउटका राष्ट्रिय
तालीम आयुक्त श्री गोविन्द नारायण ज्यापूले प्राणी मात्र-
लाई माया गर्ने बुद्धका उपदेशहरू स्काउटको निम्नि
प्रेरणादायी छन् भन्नुभयो ।

नेपाल स्काउट सन्तरी जिल्ला समितिका सचिव
श्री भोगेन्द्र काले स्काउटहरूले बुद्धका उपदेशहरूलाई
कार्यान्वयन गरी उदाहरण बन्न सल्लाह दिनु भयो ।

प्रमुख जिल्ला अधिकारीको सभापतित्वमा भएको सो
सभामा शिक्षकहरू सर्वश्री राम लग्न 'रिमझिम', राम
नारायण ठाकुर, देवेन्द्र मिश्र र सुश्री सरीता श्रेष्ठले बुद्धको

जीवनी र उपदेशहरूको चर्चा गर्नु भएको थियो ।

बुद्ध जयन्तीको अवसरमा यहाँ स्काउटद्वारा क्याम्प
फायरिंग पनि गरिएको थियो ।

लुम्बिनीमा २५२१ औं बुद्ध जयन्ती

गौतम बुद्धको २५२१ औं जन्म जयन्तीको उपलक्ष्यमा
हिजो लुम्बिनीमा आयोजित एक आमसभामा बोल्नु हुँदै
शिक्षा सहायक मन्त्री श्री हीरालाल विश्वकर्माले मानव
जातिको एक क्षणमा संहार हुन सक्ने आजको आणविक
युगमा बुद्धको शान्ति सन्देश विश्वको कुना काच्चा फैलाई
मानव मानव बीच भ्रातृत्व र मैत्रीको सृजना गराउनु
आवश्यक भएको छ भन्नुभयो ।

उहाँले गौतम बुद्ध नेपालको एउटा गाउँमा जन्मेता
पनि उहाँको मार्ग दर्शनले उहाँलाई अन्तर्राष्ट्रिय व्यक्तित्व
प्रदान गरेको कुरामा प्रकाश पार्नु हुँदै श्री विश्वकर्माले
आफू बाँचौ र अरुलाई पनि बाच्न दिओ भन्ने गौतम
बुद्धको मूल सिद्धान्त थियो भन्नुभयो ।

शान्ति विना विकास हुँदैन भन्ने महशूस गरी जन
आकांक्षा अनुकूल श्री ५ महाराजाधिराज सरकारबाट
“नेपाललाई शान्ति क्षेत्र घोषित गरियोस” भनी राखिए-
बेक्सेको प्रस्ताव बुद्धको शान्ति सन्देशको प्रतीक हो र
यस प्रस्तावमा मित्र राष्ट्रहरूबाट भविष्यमा अरू बढी
समर्थन हुने विश्वास पनि उहाँले प्रकट गर्नु भयो ।

बुद्ध प्रतिको आस्था र श्रद्धा अरू बढी जगाउन उहाँके
जन्मस्थल लुम्बिनी राजदरवार कपिलवस्तु तिलौराकोट
अंकित नेपाल टीकट माला हुलाक सेवा विभागबाट प्रका-
शित हुनु ऐतिहासिक र बढी महत्वको कुरा हो भन्नु हुँदै
श्री विश्वकर्माले वहाँको विकास गर्न अन्तरराष्ट्रिय
सहयोगको अतिरिक्त स्थानीय जनताको सहयोग अरू

बढ़ी आवश्यक र महत्वको छ भन्नुभयो ।

सो अवसरमा लुम्बिनी अंचलाधीशले गौतम बुद्धका उपदेशलाई मनन र चिन्तन गरेमा आत्म शान्ति मिल्नुको साथी देश विकासमा सधाउ पुगदछ भन्नुभयो ।

स्थानीय बुद्ध जयन्ती समारोह समितिका सदस्य श्री रुद्रप्रसाद शमलिले बुद्ध धर्म आज लोकप्रिय बन्दैछ भन्नु भयो ।

सभापतिको आसनबाट राष्ट्रिय पञ्चायतका सदस्य श्री दशरथ प्रसाद कुर्मली श्रद्धा र भक्तिको प्रतीक बुद्ध जयन्तीले सबैलाई शान्तिको मार्गमा हिडन प्ररणा दिएछ भन्नुभयो ।

सिद्धार्थ गौतमको जन्म स्थल लुम्बिनीमा २५२१ औं बुद्ध जयन्ती श्रद्धा एवं भक्तिपूर्वक विभिन्न कार्यक्रमको आयोजना गरी हिजो मनाइयो ।

बुद्धको प्रतिमा भएको रथलाई एक हातीमाराखी बाजागाजा सहित पञ्च छान्त्रछान्त्र श्रद्धालु भक्तजन र भिक्षु को एक विशाल जुलुसले नगर परिक्रमा गन्यो ।

त्यमपछि भिक्षबाट पूजा र बन्दना गरियो ।

स्थानीय भिक्षु अनिरुद्धको अध्यक्षतामा गठित बुद्ध जयन्ती समारोह समितिले उक्त पूजाको आयोजना गरेको थियो ।

काठमाडौंबाट यहाँ आएका विभिन्न सांस्कृतिक टोलीले बुद्ध बन्दना र भजन गरेका थिए ।

शिक्षा सहायक मन्त्री श्री हीरालाल विश्वकर्माले यसै उपलक्ष्यमा लुम्बिनी र तिलौराकोट अकित क्रमशः रु ५१-२-१३० पैसा पर्ने 'नेपाल दर्शन' हुलाक टिकटहरूमा टांचा लगाउनु भयो ।

बुद्ध जयन्ती भव्य रूपमा मनाउन ३०० अदालुजन-हरूओं एक सांस्कृतिक टोली बाजागाजा सहित काठमाडौं

बाट लुम्बिनी तरफ गएको थियो । उक्त टोलीको आयोजना बुद्ध जयन्ती समारोह समिति काठमाडौले गरेको कुरा थाहा भएको छ ।

ललितपुर

ललितपुर, बैशाख २० गते । परराष्ट्र मन्त्री श्री कृष्णराज अर्यालिले भगवान बुद्धले विश्वका समस्त मानव जार्तिको लागि शान्ति र ज्ञानका सन्देश दिनु भएको कुरा बताउनु भयो ।

उहाँले २५२१ औं बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा मणिमण्डप महा विहारमा आयोजित बौद्ध सभामा रुपांतरीलन गर्नु हुँदै प्रत्येक व्यक्तिले बुद्धका उपदेशहरू हृदयमा उताउनु पर्दैछ भन्नुभयो ।

सो अवसरमा बुद्ध जयन्ती समारोह समितिका अध्यक्ष भिक्षु ज्ञानपूर्णिकले विश्वमा शान्ति कायम गर्न बुद्धको सन्देश कार्यन्वयन हुनुपर्ने कुरा बताउनु भयो ।

भिक्षु सुदर्शनले बुद्धले देखाउनु भएको बाटो मानव मात्रको कल्याणका लागि उपयुक्त छ भन्नु भयो ।

जापानी राजदूतावासका प्रथम सचिव थी होजुन किंकुचोले जापानीहरूको जीवनमा बौद्ध धर्मको ठूलो प्रभाव परेन्नो छ भन्नुभयो ।

भारतीय राजदूतावासका सांस्कृतिक सहचारी श्री एच० सी शुक्लले बुद्धको जन्म-भूमि नेपाल हो भने भारत उहाँको कर्मभूमि रहेको कुरा बताउनु भयो । बुद्ध जयन्ती समारोह समितिका सचिव श्री आशाराम शाक्य, ललितपुर नगर पञ्चायतका प्रधान पञ्च श्री बुद्धिराज वज्राचार्य समारोह समितिका सचिव श्री प्रेमबहादुर वज्राचार्य र युवक बौद्ध मण्डलका अध्यक्ष श्री पवित्र बहादुर वज्राचार्यले पनि बुद्धलाई पूजा मात्र गरेर होइन उहाँको सन्देशलाई कार्य

रूपमा परिणत गर्न सबैले प्रयास गर्नु पर्ने विचार व्यक्त
गर्नु भयो ।

समारोह प्रज्ञानन्द महास्थविरको अध्यक्षतामा भएको
थियो ।

ललितपुर स्थानीय श्रीबहालको धारणी संघद्वारा
श्रीवित्स महाविहारमा एक विशेष समारोहको आयोजना
गरी बुद्ध जयन्ती मनाइयो ।

भोजपुर

भगवान बुद्धको २५२१ओं जयन्तीको पउलक्ष्यमा टक्सार
वजारको साक्ष्य मुनि विहारमा बौद्ध संघको तत्वांवधानमा
बुद्ध पूजा र बाजागाजा साथ रथ यात्रा गरियो ।

सो यात्रा सकेपछि प्रधान पञ्चको सभापतित्वमा भएको
प्रवचन समारोहमा विभिन्न वक्ताहरूले शान्तिका अग्रदूत
भगवान बुद्धको जीवनी माथि प्रकाश पार्नु भएको थियो ।

चैनपुर

बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा यहाँ गीतम बुद्धको प्रतिमा-
लाई एक भव्य रूपले सिगारिएको रथमा राखी बाजागाजा
तथा भजन सहित एक जुलूसले नगर परिक्रमा गन्यो ।

उक्त अवसरमा आयोजित एक समारोहमा सभापतिको
आसनबाट श्री चन्द्रज्योति शाक्यले गीतम बुद्ध नेपालका
एक उज्जल नक्षत्र हुन भन्नु हुँदै उहाँले देखाउनु भएको
बाटोमा हिडन सबैलाई आग्रह गर्नु भयो ।

भरतपुर

भरतपुर क्षेत्रपुर तीन खोले स्थित बुद्धको स्तुपको
जिल्ला पञ्चायत सदस्य श्री गन्ज सिह गुरुडले सोही उपल-
क्ष्यमा उद्घाटन गर्नु भयो ।

सो अवसरमा श्री गुरुडले बुद्धको उपदेश अनुसार
हामीले काम गरेर देश विकास सजिलैसंग हुन सक्ने कुरा
बताउनु भयो ।

उक्त अवसरमा बुद्धको मूर्ति रथमा राखी हजारौं
नर नारी भक्तजन र बाजागाजा सहितको जुलूसले बजार
परिक्रमा गरेपछि बुद्ध धर्म सेवा समितिका अध्यक्ष श्री
डम्बर छवज गुरुडको सभापतित्वमा भएको समारोहमा
बुद्धको गुम्बा निर्माण समितिका सभापति श्री पहल सिह
तामाङ्ग, श्री ज्ञान सांगर लामा, श्री हरि बहादुर गुरुड र
श्री राधाकृष्ण गुरुडले बुद्ध धर्म बारे प्रकाश पार्नु भयो ।

उक्त स्तुप बनाउन रु. ६,०२३ लागेको कुरा निर्माण
समितिका सचिव श्री गुण बहादुर घलेले बताउनु भयो ।

पोखरा

पोखरा: बोधिसत्त्व सिद्धार्थको जन्म, बुद्धत्व प्राप्ति र
तथागतको महापरि निर्वाण दिवस वैशाख पूर्णिमाको दिन
२५२१ औ बुद्ध जयन्ती यहाँ पनि विभिन्न कार्यक्रमको
आयोजना गरी १९ र २१ गते मनाइयो ।

धर्मशीला अनगारिकाको आयोजनामा भएको बढ्द
जयन्तीको उपलक्ष्यमा वैशाख १९ गते बौद्ध गुम्बा माटेपानी
मा पूजा गरियो ।

अस्ति बौद्धविहार, नदीपुरमा शील प्रार्थना, बुद्धपूजा,
धर्म देशना, ज्ञानमाला भजन, भैसज्य पूजा, प्रसाद वितरण
आदि कार्यक्रमको आयोजना गरि बुद्ध जयन्ती मनाइयो ।

यस उपलक्ष्यमा पोखरा नगर पञ्चायतको घोरे पाटनको
शहीद गंगालाल निम्न माध्यमिक विद्यालयमा २०३ वटा
आँप, अम्बा, केरा, आरू आदि फलफूलका विरुद्धाहरू
रोपियो ।

विद्यालयका शिक्षक, स्काउट तथा छात्रछात्राहरूको
सहयोगबाट घर घरमा गई निशुल्क रूपमा उक्त विरुद्धाहरू

संकलन गरिएको थियो ।

विरुद्धाको सुरक्षाका लागि वार लगाउने काम पनि हुँदैछ ।

बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा ज्ञानज्योति वाचनालय तथा राधृत्वादी स्वतन्त्र विद्यार्थी मण्डल राम बजार प्रशाखाको आयोजनामा गत मंगलवार अपराह्न एक प्रवचन गोष्ठी गरिएको थियो ।

त्यस अवसरमा नेपालमा बुद्ध र हिन्दू धर्मको समन्वय भन्ने विषयमा बोल्नु हुँदै पृथ्वी नारायण ब्याम्पसका प्राध्यापक श्री सूर्य रत्न शाक्यले नेपालमा पहिले देखिनै धार्मिक सहिष्णुता रहेको कुरा बटाउनु भयो ।

बुद्ध ज्ञानको आलोक कि नास्तिकताको प्रतिक? भन्ने विषयमा आपनो सन्तत्य प्रकट गर्नु हुँदै कवि श्री मुकुन्द शरण उपाध्यायले कर्मकाण्डमा विश्वास गर्ने आडम्बरी समाजसंग विद्रोह गर्दै गौतम बुद्धले अहिंसात्मक आन्दोलन चलाउनु भएको थियो भन्नुभयो ।

बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा सर्याँ श्रद्धालु भक्तजनहरूले बुद्ध गुम्बा माटेपानी र बुद्ध विहार नदीपुरमा बुद्ध भगवान को दर्शन गरे यसै उपलक्ष्यमा गण्डकी अञ्चलाधीशले स्थानीय तैर्सापटीमा बेषाल बैक पोखरा शाखाको नव-निर्मित भवनको एक समारोहका बीच अस्ती उद्घाटन गर्नु भयो ।

बुद्ध धर्ममा आएका दोष र तिमको निराकरण भन्ने विषय माथि श्री जनार्दन त्रिपाठीले र त्रस्त मानव र बुद्ध भन्ने विषयमा तपस्वी श्री भुवनेश्वरले आ-आफ्नो विचार व्यक्त गर्नु भएको थियो ।

प्रवचन गोष्ठीमा सभापतिको आसनबाट बोल्नु हुँदै पोखरा नगर पञ्चायतका प्रधान पञ्च श्री गणेश शेरचनले मानवको सेवा नै ईश्वरको सेवा हो र व्यवहारिक रूपमा यसलाई लागू गर्न सक्नु पर्छ भन्नु भयो ।

नारायणगढ

चितवन चित्रवर्ण विहारमा बोधिसत्त्व सिद्धार्थको जन्म, बुद्धत्व प्राप्ति र तथागतको महापरिनिर्वाण दिवस विभिन्न कार्यक्रम साथ मनाइयो ।

भिक्षु सुमंगलको आयोजनामा भएको समारोहमा पञ्चशील, अष्टशील दिइनुको साथै बुद्धको पूजा गरियो ।

उहाले बुद्धको मूल सिद्धान्त दुःखबाट मुक्त हुनु हो भन्नु हुँदै आजको विश्वमा शान्ति स्थापना गर्न बुद्धको उपदेश अति आवश्यक छ भन्नुभयो ।

त्यस पछि भगवान बुद्धको भव्य मूर्ति खटमा राखी बाजागाजा सहित विद्यार्थी र उपासक उपासिकाहरूले शोभा यात्रा गरी बजार परिक्रमा गरिएको थियो ।

त्यस समारोहमा धर्म चूडामणि वज्राचार्यले बुद्ध जीवनी बारे बोल्नु भयो ।

राती बौद्ध स्लाइड देखाएको थियो ।

पोखरामा संग्रहालयको शिलान्यास

गण्डकी अञ्चलाधीशले बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा स्थानीय नयाँ बजारमा पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय विकास केन्द्र पोखरामा निर्माण गरिने संग्रहालयको (म्युजियम) एक समारोहका बीच शिलान्यास गर्नु भयो ।

हेटौडा

हेटौडाको कमल डांडा स्थित बौद्ध जगत विहारमा भगवान बुद्धको २५२१ औं जयन्ती भव्य रूपमा विभिन्न कार्यक्रम सहित मनाइयो ।

त्यस अवसरमा भगवान बुद्धको प्रतिमा राखी ठूलो जनसमूहले नगर परिक्रमा गरेको थियो ।

नगर परिक्रमा गरिसकेपछि बौद्ध संघका उपाध्यक्ष श्री

श्री छ्वा लामाको सभापतित्वमा भएको समारोह विभिन्न वक्ताहरूले बुद्ध धर्मको विशेषता बारे प्रकाश पार्नु भयो ।

विराटनगर

यस्ते विराटनगरमा बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा व्याज वितरण, वजारमा रथयात्रा परिक्रमा र प्रवचन गोष्ठीको आयोजना गरिने भएको छ ।

यी कार्यक्रमहरू सुचारू रूपले संचालन गर्न विराटनगर नगर पञ्चायतका सदस्य श्री कुमार बहादुर श्रेष्ठको अध्यक्षतामा तयारी समितिको एक बैठकद्वारा गठन गरिएको छ ।

उक्त बैठक राष्ट्रवादी स्वतन्त्र विद्यार्थी मन्डलको कैन्द्रीय सदस्य श्री कर्ण बहादुर बस्नेतको अध्यक्षतामा बसेको थिए ।

उक्त समितिको सचिवमा राष्ट्रवादी स्वतन्त्र विद्यार्थी मन्डल मोरांग शाखाका सभापति श्री भास्कर प्रसाद भद्रा र सदस्यहरूमा संवर्णश्री गोविन्द तिमिल्सिना, गोकुल पोख्रे ल, नारायण बत्स, मुलचन्द परियार र रतन बहादुर थापा रहनु भएको छ ।

बीरगंज

यस अवसरमा बीरगंज नगर पञ्चायत भवनमा आयोजित समारोहमा पर्सी जिल्लाका प्रमुख अधिकारीले भगवान बुद्धबाट प्रतिपादित बहुजन सुखाय बहुजन हितायलाई प्रयोगमा ल्याउनु विश्वका लागि नै असल हुनेछ भन्नु भयो ।

बीरगंज उद्योग वाणिज्य संघका सभापति श्री भक्तिबास श्रेष्ठले बुद्धका महावाणीलाई अनुकरण गरे विश्व भरिने सुख, सम्वृद्धि र शान्तिको बातावरण आउने विश्वास व्यक्त गर्नु भयो ।

सभापतिको आसनबाट बीरगंज नगर पञ्चायतका प्रधान पन्च श्री गोपाल प्रसाद प्रधानले भगवान बुद्ध नेपालको निधि मात्र नभएर विश्वको प्रकाश हुनु हृन्द्र भन्नु भयो ।

समारोहमा पर्सी जिल्ला शिक्षा समितिका सदस्य श्री बीरेन्द्र चौधरी, श्री सिद्धेश्वर सिंह सिजापति र श्री पशुपति प्रसाद रौनियारले बुद्धको जीवनी माथि प्रकाश पार्दै बुद्धको प्रेरणाबाट विश्वशान्ति तर्फ अग्रसर हुन सकिने चर्चा गर्नु भयो ।

बुद्ध जयन्तीका अवसरमा स्थानीय माइस्थान चोकबाट प्रस्थान गरेको एउटा शान्ति जुलूसले नगर परिक्रमा गरेपछि पूजा-पाठ तथा प्रसादी वितरण कार्य पनि भएको थिए ।

बागलुडमा प्रवचन गोष्ठी

बागलुडः ज्ञानोदय विहारमा २५२१ सौ बुद्ध जयन्ती विभिन्न कार्यक्रम साथ भव्य रूपमा सम्पन्न भयो ।

दिउसो ज्ञानोदय पुस्तकालयका संरक्षक श्री कृष्णलाल शाक्यको सभापतित्वमा एक बौद्ध प्रवचन गोष्ठी भएको थिए । उक्त गोष्ठीमा धबला गिरी अंचल गाउँ फंक अभियान समितिका अध्यक्ष तथा भू. पू. सद्वावक मन्त्र श्री दिव बहादुर खड्का, मैनेजर टिका बहादुर मल्ल, मा० शत्रुघ्न प्रसाद श्रेष्ठ आदि वक्ताहरू द्वारा बुद्धको देन विषय लाई लिएर साराभित प्रवचन भएको थिए ।

बेलुकी भगवान बुद्धको प्रतिमा विशेष सुसज्जित खटमा राखी विभिन्न बाजागाजा तथा ज्ञानमाला भजन सहितको एक भव्य जुलूसले नगर परिक्रमा गरेको थिए ।

धरान

२५२१सौ बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा धरान स्थित बुद्ध धर्म आश्रममा र श्री स्वयम्भू चैत्य विहारको आयोजनामा भवगान बुद्धको प्रतिमा यात्रा र प्रवचन गोष्ठी आदि

भिविन्न कार्यक्रमका साथ बुद्ध जयन्ती मनाएको समाचार छ । अनगारिका धर्मदस्सी द्वारा, बुद्धको महिमा बारेमा बोल्नु भएको थियो ।

अन्तर पुस्तकालय बौद्ध प्रश्नोत्तर प्रतियोगिता

गौतम बुद्धको २५२१ औं जयन्तीको उपलक्ष्यमा हिरण्य पुस्तकालय द्वारा आयोजित पांचौ जिल्ला व्यापी बुद्ध र बुद्धधर्म सम्बन्धी अन्तर पुस्तकालय प्रश्नोत्तर प्रतियोगिता मा बौद्ध पुस्तकालय पहिला घोषित गरिएको छ ।

त्यस्तै उक्त प्रतियोगितामा आहान पुस्तकालय दोस्रो र महाबौद्ध पुस्तकालय तेस्रा भएका छन् ।

उक्त प्रतियोगितामा विजयी पुस्तकालयहरूलाई ललितपुर नगर पञ्चायतका प्रधानपन्च श्री बुद्धिराज वज्राचार्यले हिजो शील्ड तथा प्रमाणपत्र वितरण गर्नु भयो ।

भिक्षु बुद्धघोष, भिक्षु कुमार काश्यप तथा भिक्षु सुदर्शन-हरूको जजबोर्डत्वमा भएको उक्त समारोहमा बुद्ध जयन्ती ट्रृष्ट समितिका सचिव श्री आशाराम शाक्य ले बौद्ध धर्मको व्यापक प्रचार र ज्ञान बोध गराउन बुद्ध धर्म सम्बन्धी प्रश्नोत्तर प्रतियोगिता गर्नु पर्ने आवश्यकतामा जोड दिनुभयो ।

हिरण्य पुस्तकालयका सचिव श्री उत्तम वज्राचार्यले उक्त प्रतियोगितामा ११ पुस्तकालयहरू सम्मिलित भएयो कुरा बताउनु भयो ।

बुटवल

शान्ति नायक गौतम बुद्धको २५२१ साँ बुद्ध जयन्ती समारोह बुटवल पद्मचैत्य विहारमा विभिन्न कार्यक्रम राखी धुमधाम साथ मनाएको थियो । वैशाख २१ गते प्रभात फेरी, बुद्धपूजा, धर्मोपदेश र बुद्ध रथ यात्रा नगर परिक्रमा

गरी समारोह भव्य रूपले सुसम्पन्न भयो ।

श्री ५ मुमा बडामहारानीबाट पुरस्कार वितरण

श्री ५ मुमा बडामहारानीबाट बाल मन्दीर नक्सालमा आयोजित समारोहमा ‘शान्ति नै सफलताको सांचो हो’ विषयमा आयोजित वाद विवाद प्रतियोगिताको विजेता बाल बालिकाहरूलाई पदक प्रमाणपत्र र पुरस्कार वितरण गरिबिक्सयो ।

मौसूफ नेपाल बाल संगठनका संरक्षक होइबिसंन्धि समारोहमा राजपरिवारका अन्य सदस्यहरूको पनि उपस्थित थियो ।

नेपाल बाल संगठनले २५२१ औं बुद्ध जयन्तीका उपलक्ष्यमा आयोजना गरेको सो वाद विवाद प्रतियोगितामा उपत्यकाका १८ माध्यमिक विद्यालयका ७३ जना विद्यार्थीहरूले भाग लिएका थिए ।

प्रतियोगिता वांसवारि माध्यमिक विद्यालयका पुष्पराज खनाल पहिला लेवोरेटरी माध्यमिक विद्यालयका सुश्री विद्या पराजुली दोस्रो र किरण दर्नाली तेस्रा भएका थिए ।

शान्ति विद्या गृहका श्री केशव प्रसाद पान्डे र सेन्ट जेमियर्सका श्री मनोज कसाकारले साम्तवना पुरस्कार पाएका छन् ।

समारोहमा नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठानका कुलपति श्री सूर्य विक्रम ज्वालीले बुद्धको देश नेपालले ठूलो गौरव प्राप्त गरेको कुराको चर्चा गर्दै श्री ज्वालीले राष्ट्रिय विभूतिहरूको सम्झना गरी ती प्रति आदर व्यक्त गर्न यस्ता अतिरिक्त क्रिया कलापले परोक्ष रूपले मदत पुन्याउँछन् भन्नुभयो ।

गौतम बुद्ध र शान्तिक्षेत्र नेपाल

विषयमा प्रबचन

मकुवा खेरेनी, शिक्षा सहायक मन्त्री श्री हुरालाल विश्वकमलि शान्ति र विकास अन्यान्याधित भयको कुरा बताउनु भयको छ ।

बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा अहिसाका प्रवर्तक गौतम बुद्ध र शान्ति क्षेत्र नेपाल' भन्ने विषयमा यहाँ भएको प्रबचन कार्यक्रममा बोल्नु हुँदै श्री विश्वकमलि विकासको लागि शान्ति नभई नहुने कुरा हो भन्नु भयो ।

उहाँले प्रत्येक व्यक्ति, समाज.र राष्ट्रलाई भय त्रास रहत भएर स्वतन्त्ररूपले आफ्नो विकास गर्ने अवसर हुनु चाहै बुद्धको सन्देश हो साथंकता हुनेछ भन्नु भयो ।

भूतपूर्व मन्त्री श्री नरेन्द्र कुमार प्रधानले २५०० वर्ष अघि विश्वमा शान्ति र अहिसाको प्रचार गर्ने नेपालमा जन्मेका गौतम बुद्धले नेपालको गौरव बढाएको कुराको चर्चा गर्नु हुँदै हात हतियारले सुसज्जित आजको विश्वमा बुद्धको शान्ति शार्वत भएको कुरा बताउनु भयो ।

राष्ट्रिय पञ्चायतका सदस्य श्री नारायण मल्लले शान्ति प्रिय पालले विश्वमा शान्ति हुनु पछं भन्ने कुरामा जोड दिई आएकोछ भन्नु हुँदै विदेशमा रहेका नेपाली कूटनीतिक नियोगद्वारा गौतम बुद्धको व्यक्तित्व वारे बढी प्रचार गर्ने सुझाव दिनु भयो ।

पञ्चायत विश्लेषण केन्द्रका अध्यक्ष श्री दीर्घराज प्रसादिले बुद्ध धर्मबाट उत्तर र दक्षिणका देशसग नेपालको सम्बन्ध सुदृढ भएको कुरा उल्लेख गर्नु हुँदै बुद्धले अन्तर्र-जिय क्षेत्रमा नेपालको गौरव बढाएको कुरा बताउनु भयो ।

भिक्षु सुदृशनले धर्मको नाममा भोक र शोषणद्वारा पिसिएको अवस्थामा बुद्धले धर्ममा सुधार ल्याएको कुरा बताउनु भयो ।

प्रधान पञ्च श्री श्री प्रसाद पौडेलको समापत्तित्वमा भएको समारोहमा श्री आजाद कुमार मिश्र, श्री गोविन्द अधिकारीले बुद्ध धर्मको विशेषता वारे बोल्नु भएको थियो ।

बुद्धको मूर्ति यात्राद्वारा नगर परिक्रमा कार्य

काठमाडौं, बंशाख २१ गते । भगवान बुद्धको २५२१ औं जयन्तीको उपलक्ष्यमा आज अपराह्न श्रीघः विहारबाट बुद्धको मूर्ति यात्राले नगर परिक्रमा गर्यो ।

चार घोड बग्गीमा बुद्धको मूर्तिलाई राखी विभिन्न सांस्कृतिक बाजागाजा सहितको उक्त यात्रामा मिक्तु, अनगारिकाहरू, उपासक, उपासिकाहरू तथा अन्य हजारौ भक्तजनहरूले भाग लिनु भएको थिए ।

श्रीघः विहारबाट बांगेमुढा, न्हैकन्तला, असन, कमलाढी, भोटाहिटी, असन, इन्द्रचोक, हनुमान ढोका, मरुटोल, चिकमुगल, जैसीदेवल, लगन, ब्रह्मटोल, ह्यूमत, कवहिटी, भीमसेन स्थान, मरुटोल, प्याफल, यटखा, नरदेवी, क्षेत्रपाटी भई उक्त यात्रा पुनः श्रीघः विहारमा लिगियो ।

बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा प्रत्येक चार वर्षमा काठमाडौंमा यसरी बुद्धको अस्थिधातु यात्रा गरिन्छ ।

ललितपुर- २५२१ औं बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा आज यहाँ भगवान बुद्धको प्रतिमालाई विशेष खटमा राखी नगर परिक्रमा गराइयो ।

सो अवसरमा हजारौ भक्तजनहरूले बौद्ध स्तोत्र पढेका र विभिन्न सांस्कृतिक बाजागाजा सहितको जुलूस पनि सम्मिलित थियो ।

बुद्ध जयन्ती समारोह समितिद्वारा आयोजित उक्त जुजूस सहितको नगर परिक्रमा गरिएको हेर्न बिहानैदेखि मानिसहरूको भीड लागेको थियो ।

श्रीलंकामा लुम्बिनी विकास समिति गठन

काठमाडौं, बैशाख २१ गते । श्रीलंकामा लुम्बिनी विकासमा सघाउ पुन्याउन सांस्कृतिक मन्त्री श्री टी. बी. तेजाकोनको अध्यक्षतामा श्रीलंका लुम्बिनी विकास समिति गठन गरिएको छ ।

अर्थ सरकारी उक्त समितिमा बौद्ध निकायका प्रमुख महाथेर भिक्षुहरूले, बौद्ध संस्थाका प्रमुखहरू, छ्यातिप्राप्त बौद्ध विद्वानहरू तथा विभिन्न मन्त्रालयका सचिव एवं निर्देशकहरू समावेश गरिएको छ ।

बुद्ध जयन्तीका अवसरमा नयाँ हुलाक टिकट

काठमाडौं, बैशाख २१ गते । सञ्चार मन्त्री श्री रवीन्द्रनाथ शमलि बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा हुलाक सेवा विभागले प्रकासनमा ल्याएको 'नेपाल दर्शन टिकट मालाका २ हुलाक टिकटहरूमा आज यहाँ आयोजित एक समारोहमा टाँचा लगाउनु भयो ।

लुम्बिनीको अशोक स्तम्भको चित्र अंकित ५ रूपियाँ पर्ने टिकट र कपिलवस्तु तिलौराकोटको भग्नावशेष तथा शुङ्गकालीन नारी मूर्ति अंकित ३० पैसा पर्ने हुलाक टिकटहरू चलितमा ल्याएको छ ।

भगवान बुद्ध सम्बन्धी पत्र-पत्रिका प्रदर्शन

बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा त्रिभुवन विश्वविद्यालय पुस्तकालयमा आजदेखि भगवान बुद्ध सम्बन्धी पुस्तक पत्र-पत्रिकाको प्रदर्शन गरिएको छ ।

उक्त प्रदर्शन तीन दिनसम्म चलेको थियो ।

स्वयम्भू चैत्यमा बुद्धजीवनी भांकी

गोतम बुद्धको २५२१ औं जयन्तीको उपलक्ष्यमा स्वयम्भू विकास मण्डलको आयोजनामा स्वयम्भू चैत्यमा

अन्तर्राष्ट्रिय बुद्धपूजा गरियो ।

सो पूजामा विदेशी कूटनीतिक प्रतिनिधिहरू, उपासक तथा उपासिकाहरू अतिरिक्त अरू धर्मविलम्बीहरूले पनि भाग लिएका थिए ।

सोही अवसरमा ५ जना महायानी वज्राचायंहरूले वज्रायनी नाच गरी पूजा गरेका थिए । साथै लामाहरूले पनि महायानी विधि अनुसार बाजागाजा सहित बुद्धको पूजा गरेका थिए ।

यस उपलक्ष्यमा युवाकलाकार समूहदारा स्वयम्भू चैत्यनिर बुद्धको जीवनी सम्बन्धमा तयार गरिएको कलाकृति पनि प्रस्तुत गरिएको थियो ।

उक्त कलाकृतिमा बुद्धको जन्मदेखि निर्वाण प्राप्त गर्नुन्जेलसम्म भुख्य मुख्य घलकहरू राखिएका थिए । त्यस मध्ये — भगवान बुद्ध फेरि लुम्बिनीमा फर्केको दृश्य पनि समावेश छ ।

राष्ट्रिय संग्रहालयमा बौद्ध प्रदर्शन

राष्ट्रिय संग्रहालय छाउनीमा बुद्धको मूर्तिहरू, बौद्ध वास्तुकला र अप्राप्य तथा बहुमूल्य दुङ्गा र धातुका मूर्तिहरू तथा पौभाहरूको प्रदर्शन गरिएको थियो ।

एक महीने सो प्रदर्शनीमा तिलौराकोट र लुम्बिनीको पुरातात्त्विक उत्खननमा प्राप्त केही महत्वपूर्ण सामग्रीहरू पनि राखिएका छन् ।

बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा सो प्रदर्शनी देखाइन थालिएको हो ।

त्रि. वि. वि. मा बुद्ध जयन्ती समारोह

त्रिभुवन विश्वविद्यालय कीतिपुर क्याम्पसको नेपाली इतिहास, सांस्कृतिक र पुरातत्व शिक्षण समितिको आयोजनामा भएको एक प्रवचन कार्यक्रममा उक्त शिक्षण

समितिका अध्यक्ष डा. हितनारायण रुले गहिरो चिन्तन र अनुभूतिबाट प्राप्त बुद्धिमेंमा वास्तविकताको पराकाढ्ठा छ भन्नुभयो ।

सो अवसरमा शिक्षण समितिका सदस्या श्रीमती प्रेमलता घिमिरेले नेपाली इतिहास संस्कृति र पुरातत्व शिक्षण समितिले गौतम बुद्ध जस्ता महापुरुषहरूको बारेमा यस्ता प्रवचन कार्यक्रमहरू बेला बेलामा गर्दै आएको कुरा बताउनु भयो ।

प्रवचन कार्यक्रममा बुद्धको जीवनी र मार्ग दर्शन वर्तमान नेपालमा बौद्ध धर्मको रूपरेखा बौद्ध धर्मको उपादेयता लुभिनी र तिलोराकोटका पुरातात्त्विक उपलब्धि विषयहरूमा विभिन्न विद्वान्‌हरूले आ-आफ्ना विचार व्यक्त गर्नु भएको थिए ।

उक्त कायक्रमको अध्यक्षता भू. पू. मन्त्री श्री भूवन लाल प्रधानले गर्नु भएको थिए ।

फर्पिडः

फर्पिड—विभूवन आदेश माध्यमिक विद्यालयमा २५२१साँ बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा आयोजित समारोहमा फर्पिडको नारायण स्थानको गुम्बामा बस्नु हुने श्री तेजिङ्ग लामा र श्री पेमा लामाले बुद्धको प्रार्थना गर्नु भएको थिए ।

विद्यालयका प्रधान अध्यापक श्री ध्रुव बहादुर श्रेष्ठ, शिक्षक श्री रामबाबु सुवेदी तथा श्री रस्न मान तपोलले बुद्धको जीवन र देन वारे प्रकाश पार्नु भएको थिए ।

शिक्षक श्री गीर्वाणनाथ शर्माको सभापतित्वमा भएको सो कार्यक्रममा विद्यार्थीहरू श्री अनुप कुमार सिह, श्री सुरेन्द्रमान सिह राजभण्डारी, श्री रमेश थापा र श्री केदार नाथ कलाखेतीले बुद्धको आदर्श जीवन वारे प्रकाश पार्नु भएको थिए ।

रुखका जरासंग बौद्ध चैत्यहरू लथार्लिंग

नुवाकोट जिल्ला अन्तर्गत देवीघाट पञ्चायत र रक्तकाली पञ्चायत बीच पर्ने तादी र त्रिशूलीको दोभान निर गत वैशाख १६ गते त्यहाँ भएको एउटा रुख ढलाले प्राचीन बौद्ध चैत्यहरू, लोकेश्वर र दन्तको तारा लगायत रुखको जरा संगै माथि उखेलिएका छन् ।

उक्त मूर्तिहरूको दर्शन तथा पूजा गर्ने हाल काठमाडौं उपत्यकाबाट पनि निकै सख्यामा नरनारीहरू जाने गरेका छन् ।

देवीघाट मेलामा आउने धर्मविलम्बीहरू, उत्तर भेगका ठूलठूला लामाहरू र काँकीहरूद्वारा पहिलो सो रुखको फेदमा बसी आराधना र पूजा गर्ने परम्परा रहि आएको छ ।

केही बीढौ इतिहासकारहरूका अनुसार आहीर वंश (गुप्त शासन) को पालामा तिथ्वतबाट आएका लामाहरूलाई नेपालमा बौद्ध विहार बनाउने स्वीकृति वर्दिदा त्यस ठाउँमा गई बनाउन थालेको हो भन्ने किंवदन्ती छ ।

प्रत्यक्षदर्शीहरूका अनुसार त्यहाँ शिलापत्र पनि देखापरेको छ ।

बुद्ध पूजा

ललितपुर जेठ द गते जलशयानी नारायण कीर्तनभवन शंखमूलमा भएको बुद्ध पूजा र धर्म देशना समारोहमा प्रजानन्द महास्थवीरले सबै मानव सुखी हुन् भन्नाको खातिर बुद्ध धर्म विश्वमा फैलाउँ गएयो हो भन्नुभयो ।

तानसेन स्थित आनन्द विहारका शाक्यानन्द भिक्षुले बौद्ध धर्म प्रति श्रद्धा राख्नु मानव मात्रको कर्तव्य हो भन्नु भयो ।

श्री लंकाबाट यहाँ आइरहनु भएका अनगारिक धर्म प्रति महिन्द्रले संसारमा अहिंसा र सहिष्णुताको स्थापना

बौद्ध धर्मद्वारा सम्भव भएको कुरामा, विश्वास दिलाउनु भयो ।

जलशयनी नारायणी कीर्तन भवनका श्री गौरी शंकर श्रेष्ठले नेपालमा बौद्ध र हिन्दू धर्मविलम्बीहरू एक अर्काको पुरक भै आएका छन् भन्नुभयो ।

उक्त विहारका लागि गत वर्ष बुद्ध जयन्ती कोष समितिको तरफबाट भगवान् बुद्धको प्रतिमा हस्तान्तरण गरिएको थियो ।

विश्व धार्मिक सम्मेलन

काठमाडौं । सोभियत संघको राजधानी मस्कोमा यही जेठ २४ गतेदेखि २८ गतेसम्म भएको विश्व धार्मिक सम्मेलनमा नेपालले पनि भाग लिएको छ । पूजनीय भन्ते अमृतानन्द महास्थविरको नेतृत्वमा सात सदस्यीय नेपाली प्रतिनिधिहरूले सो विश्व सम्मेलनमा भाग लिएको छ । सम्मेलनमा भाग लिनु भएका अन्य सदस्यहरूमा लुम्बिनी विकास समितिका अध्यक्ष श्री लोकदर्शन वज्राचार्य, त्रिभुवन विश्व विद्यालयका प्रोफेसर डा. परासर नारायण सुवाल, पञ्चोदय माध्यमिक विद्यालयका प्रधान अध्यापक श्री कृष्ण बहादुर मानन्धर, आनन्दकुटी माध्यमिक विद्यालयका प्रधान अध्यापक श्री रत्न बहादुर वज्राचार्य, राष्ट्रिय समाचार समितिका उप प्रमुख समाचारदाता श्री ईश्वर मान सिंह र साहु श्री धर्म बहादुर धाख्वा हुनुहुन्छ । श्री लोकदर्शन वज्राचार्यले उक्त नेपाली प्रतिनिधि मण्डलको उप-नेतृत्व गर्नु भएको छ ।

उदाहरण सबै आनन्दकुटी विहार गुठीका आजीवन सदस्यहरू हुनुहुन्छ ।

मस्कोमा भएको सो विश्व धार्मिक सम्मेलनमा राष्ट्र राष्ट्रका बीच स्थायी शान्ति, निशस्त्रीकरण र यथार्थ सम्बन्धहरूबारे विरे विस्तृत रूपमा छलफल भएको थियो ।

पाँच दिनसम्म भएको उक्त सम्मेलनमा एशिया, यूरोप, अफ्रिका, उत्तर अमेरिका, मध्य अमेरिका, दक्षिण अमेरिका, अष्ट्रेलिया र ओसेनियाका ५०० प्रतिनिधिहरूले भाग लिएका छन् । ती ५०० प्रतिनिधिहरूमा ५२.२ प्रतिशत किञ्चियन, २५.३ प्रतिशत मुश्लिम, १४.८ प्रतिशत बौद्ध, ३.२ प्रतिशत यहुदी र बांकी ४.५ प्रतिशत प्रतिनिधिहरूमा हिन्दू, सिन्तो र अन्य धर्मावलम्बीहरूले भाग लिएको कुरा थाहा भएको छ ।

शान्तिप्रिय हामी नेपालीहरू आशा गुरुद्वयों कि मस्कोमा भएको सो विश्व धार्मिक सम्मेलनबाट विश्वमा विद्यमान तनावमा कम हुनुका साथै विश्व शान्तिमा ठूलो टेवा मिल्नेछ ।

भोटे बुद्ध जयन्ती

बनेपा बुद्ध जयन्ती समारोह समितिया आयोजनाकार्य २५२१ बुद्ध पूर्णिमा बैशाख २१ गते खुनु स्थानीय सकल श्रद्धावानपि व बाजं खलःत छपुच जुया बुद्धमूर्ति वाँलागु खते तथा सुदर्शन विहार्य जात्रा शुरू जुया चन्द्रकीर्ति विहारे क्वचाल ।

अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध चित्र प्रदर्शनी

बनेपा ध्यानकुटी अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध चित्र प्रदर्शनी, १९, २०, २१ गते स्वन्हु यंकं जुल ।

रोगीया सेवा

भोटया ध्यानकुटी अध्ययन मण्डलया आयोजनाय सकसिगुं सहयोग स्थानीय अस्पताले वासः याका च्वर्पि रोगीतेत बिस्कुट व फलफुल वितरण याना रचनात्मक ढंग बुद्ध जयन्ती माने यागु दु ।

यले, ये, स्वयम्भूइ महापरित्राण

करुणा अनगारिकाया ७८ दँ क्यंगु जन्म दिया लस-

ताय् थ्व वंगु २०३४ जेठ १० गते यलया सुमंगल विहारे
भिक्षु महासंघ पाखें महापरित्राण जुल ।

श्रीमती राधिकादेवी मानन्धरया श्रद्धाकथं स्वं
वेखानारायणया पुण्य स्मृतिस जेठ १७ गते ये^० टेकुइ न्हगु
छें महापरित्राण भव्यरूपं सम्पन्न जुल । १८ गते भिक्षुसंघ
पित्त न्हाइपुक कल्पवृक्ष दान जुल ।

श्रीमती तेजमाया बुद्धाचायंया दायकत्वे स्वयम्भूइ
जेठ २८ गते अभूतपूर्वं कथं बाँलाक रुः धायक भिक्षु
महासंघ पाखें महापरित्राण पाठ पुण्य कार्यं जुल । थ्व
स्वयम्भूइ जूगु न्हापांगु महापरित्राण खः । २९ गते अभूत-
पूर्वकथं भिक्षु अनगारिकापित्त दान बीगु ज्या जुल । कल्प-
वृक्षदान न जुल ।

भावना केन्द्र

भिक्षु सुमगलया आयोजनाय बलम्बु प्रणिधिपूर्ण विहारे
बौद्ध भावना केन्द्र स्थापना जूगु दु । इलेविले उपासक
उपासिकापि भावना अध्यास माना च्वंगु समाचार दु ।

ले^० न्यनागु खँ

—प्रत्येकमान तुलाधर

छन्हुं सुथ न्हापां द्येके वने धका ले^० वना च्वनाबले
लुखाय् वसि वै पुना च्वंम्ह बुरि दुने पिहाँ वोम्ह मिसायात
धाल—‘छें वै वि पुइ म्वा बुद्ध पूजाय् वने देवं गा ।’

अले व मिसां लिसः बिल—जि वै वि पुइ मखु व
फुक्क ठंगु ज्या खः । बुरिचां ख्वखना सः पिकया धाल—थीं
कन्हेया आंख व्वना तर्पि भीमचात । (बुद्धपूजाय् वने न्हगो वै
पुना वंगु जूसा बुद्धपूजा शुद्ध जूगु खै । हानं छें च्वंम्ह बुरि
धर्मचित्तं वै पुना व्युगु जूसा बुद्धपूजाय् चंम्हेसितसिकं पुण्य
अपो दैगु खै । सं०)

X X X

आनन्द भूमि

सुथे जनबहाले सिसा (फल) न्या: वोम्हेस्यां पसल्यायात
धयाच्चवन—“यो खानलाई होइन, देउतालाई चढाउने राम्रो
चार्हिदैन ।” मती वल थःपिसं ने मज्यूगु नं दोयात छाय्
ज्यू खनि । “दोयात लःसि थःत फैसि” धागु थ्वहे मखा
ज्वी ।

देवीघाटे बुद्धपूजा

मणि मण्डप दायक समाया आयोजनाय श्री हेराकाजी
सुहकाया नेतृत्वे १०० ह्य उपासक उपासिका पिनिगु छगु
समूह द्वारा नुवाकोट जिल्ला देवीघाटे मूर्ति लुया वोगु
थासे भव्य रूपं बुद्ध पूजा जूगु समाचार दु ।

त्रिशूली बुद्ध जयन्ती

२५२१ बुद्धया महापरिनिर्वाण दिवस वैशाख पुत्रिया
पुण्य स्मृतिस त्रिशूली विभिन्न कार्यक्रम देका बुद्ध जयन्ती
माने वागु समाचार दु । सुथ न्हापां बुद्ध पूजां लिपा भिक्षु
मेधंकरं बुद्धया जन्म, बुद्धत्व प्राप्ती व महापरि निर्वाणया
वारे प्रकाश याना विजयात । स्थानीय भजन खल सहितं
बुद्धया प्रतिमा नगर परिकमा याना सुगतपुर विहारे ध्यंका
समारोह क्वचाल ।

वादेशे बुद्ध जयन्ती

२५२१ दै भगवान बुद्धया गुण लूम्बक्यगु बुद्धजयन्तीया
उपलक्षे ललितपुर जिल्ला वादेश (चापा गाउँ) या दोलंदो
श्रद्धालुपि मुना शान्ति नायक गौतम बुद्धया प्रतिमा यात्रा
वादेशं शुरु जुया बुलुदेशे, संगुदेशे (प्यांगाउँ) ध्यंक नं धुम
धाम वैशाख पुत्रिया समारोह सम्पन्न जुल । अथेहे ठेचो
गामेन धुममाम बुद्ध मूर्तिया जात्रा जूगु समाचार दु ।

ख्वपे स्वाँया पुत्रि

भक्तपुर मुनि विहारया बुद्ध जयन्ती समारोह समितिया
आयोजनाय रुः धायक तःगुम्छि वथं ज्या छवः देका

न्हेतु यंकं वैशाख महोत्सवया ज्या पूर्वन् । श्रामणंर महेन्द्र
या निर्देशन उपासक उपासिका पिसं नं बाबौ कनेगु अभ्यास
उच्ची धूंका पुरस्कार वितरण जुल । श्री तीर्थंरस्त शाक्यं
प्रथम पुरस्कार त्याका काल ।

न्हिने बाँलाक छायपा याना तगु खते बुद्ध मूर्ति त्या
दोलंदो बौद्ध कुण्डा ज्वना नगर चाहिकल । जात्राप् मान-
न्धर दाफा, पुलांगु दाफा, बज्जाचार्य धलक भजन, प्रजापति
धेमे बाजं, लालाखिं; ज्यापू दाफा भजने व खवपया फुक्क
ज्ञानमालां भाग कया बुद्ध पुत्री कुक्कः धायका दिल ।

हिने खवप न प्र पंच श्री लक्खण दासया सभापतित्वे
सावंजनिक सभा जुल । खवप बुद्ध जयन्ती समारोह समिति
या उपाध्यक्ष श्री सम्यकरस्त वज्जाचार्य धया बिज्यात बुद्ध
वष २५०० दैं क्यं बलेनिसे खवप देया श्रद्धालुपिसं व बाज
खल व भजन खलतसे तम मन धनं गुहाली व्यूगुलि इज्जत
च्वंक बुद्ध जयन्ती बाँलाक माने जुया वल ।

कोषाध्यक्ष श्री रामकृष्णजुं बुद्ध जयन्तीया महत्ववा
बारे न्वं वाना आय व्यय च्यंका दिल ।
अन्ते सभापति— बुद्ध धर्म सकसिनं नाले याग्य जू ।
बुद्धपा जिक्षा अनुसार शोषण नीति कमाय् याना
सः बसः दाँ फुका धर्मात्मा धका ना काय्केगु ठीक मजू ।
बुद्धया च्यापु लंपु मध्ये छपु सम्यक आजीविका खः । उगु
अनुसारं जीवन हनेमा: धया सभा कवचायका दिल ।

निम्बन्ध प्रतियोगिता

बुद्ध जयन्तीया लसताय् खवप बौद्ध अध्ययन परिषदया
आयोजनाय “बुद्ध व नेपाया अन्तर्राष्ट्रीय सम्बन्ध” कया
जिल्ला व्यापि माध्यमिक विद्यालयया बिचे निम्बन्ध प्रति-
योगिता जृगु समाचार दु ।

खवप घेलुं भिक्षु पाखे चतुर्वर्ण महाविहारे बुद्ध पूजा

आदि विभिन्न कार्यक्रम देका वैसाख महोत्सव माने यागु
समाचार दु ।

बौद्ध समकृत विहारया आयोजनाय् भव्य रूपं प्रभात
फेरि व मेमेगु न्हाइपुगु कार्यक्रम देका बुद्ध जयन्ती समा-
रोह सम्पन्न जुल । भिक्षु विवेकानन्द शील प्रदान यता
बुद्ध पूजां लिपा बुद्धया बारे उपदेश याना बिज्यात । अन
लिपा श्री महादेव प्रसादया संभापतित्वे छगू सभा जुल ।
उक्त सभाय विभिन्न वक्तातसे धया दिल थों अशान्तिया
धूप दना च्वंमु विश्वयात बुद्धया रचनात्मक शिक्षा अनि
आवश्यक ज्या च्वंगु दु । बुद्धया शान्तिनीति थः नालेगु हे
बुद्ध जयन्ती माने बानागु ज्वी ।

अन्तर्राष्ट्रीय बौद्ध पोष्टकाङ्ग प्रदर्शनी

२५२१ दैं बुद्धया महापरिनिर्वाण दिवस वैशाख पुत्री
ब धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया न्हेद (७) बुद्धिया
लसताय् धर्मकीर्ति विहारे अन्तर्राष्ट्रीय बौद्ध पोष्टकाङ्ग
प्रदर्शनी (भारत, चीन, जापान, बर्मा, श्री लंका, मलेसिया,
सिंगापुर, हड्कड, याइल्याण्ड, लाओस, कीरिया इण्डुनेशिया
मंगोलिया, नेपाल) नाप नाप अन्तर्राष्ट्रीय बौद्ध हुलाक
टिकट्या न प्रदर्शनी जुल । युगु प्रदर्शनी कुशो श्यामंपा
न पां जुपाखे उद्घाटन जुल ।

फलफुल वितरण

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीपाखे काठमाडौं वीर अस्प-
ताल, टेकु अस्पताल, कालिमाटी टी. बी अस्पताल, कान्ति
शिशु अस्पताले च्वंपि फुक्क विरामीतेत फलफुल व बिस्कुट
वितरण याना रचनात्मक ढंगं बुद्ध जयन्ती माने यागु दु ।

पदक वितरण

धर्मकीर्ति विहारे अभिधर्म व धर्मपद आदि बौद्ध धर्म

आनन्द भूमि

जांचे पास जूपिन्त श्री लोकदर्शन वज्राचार्य पाखें प्रमाण
पत्र व पदक वितरण जूगु दु ।

बौद्ध हाजिर जवाफ प्रतियोगिता

श्रीघ बौद्ध अध्ययन शील पासा पिनि पाखें मचार्पि,
ल्यासिपि व बाज्योर्वर्पि बुढा बुढी तेगु विचे बौद्ध हाजिर
जवाफ (न्ह्यासः लिसः कासा) धर्मकीर्ति विहारे सम्पन्न
जुल ।

भोटे चैत्य पूजा

बनेपा ध्यानकुटी पाखें ले ले पर्ति एकादशि बले
चैत्य पूजा जुया च्वंगु कथं वंगु वैशाख १७ गते एकादशि
खुनु कु रु धायक वांछ्यो त्वाले च्वंगु चैत्य पूजा सम्पन्न
जुल । वहीत्वाया ज्ञानमाला भजन लिपा बुद्ध पूजा जुल ।
भिक्षु बोधिसेन व धर्मवती अनगारिका पाखें धर्म देशना
जुल । स्थानीय श्रद्धालु श्री जनक रंजित व श्री नन्दलाल
मानन्दर पिसं सकसितं भोजन याका दिल । श्री बुद्धकाजी
रंजितं स्वागत भाषण याना दिल । सुश्री बसुन्धरां धन्य-
वाद ज्ञापन याना दिल ।

धौख्यले बौद्ध अभियान

भोटया ध्यानकुटी अध्ययन मण्डल पाखें काश्रे जिल्ला
व्यापी बौद्ध अभियान जुया च्वंगु कथं गत १६ जेठ २०३४
एकादशि खुनु धुलिखेल भगवती स्थाने च्वंगु चैत्य पूजा
व बुद्धया शिक्षा प्रचार यायगु पुण्यकार्य न्ह्याइपुक जुल ।
न्ह्याइपुसे च्वंगु स्थानीय श्री हरिकृष्ण साहु, श्री उमर
काजी साहु प्रमुख अपासिगु सहयोग दुरुर्लिखः । बनेपा
बही ज्ञानमाला भजन धुनेवं सुश्री दयालक्ष्मी भविष्य घ्वे

या पाखें स्वागत भाषण ज्वी बुंका चैत्य पूजा जुल । भिक्षु
अश्वघोष व धर्मवती अनगारिका पिनिगु पाखें जूगु धर्म
देशना व चैत्य पूजाया कार्यक्रम खन्ना स्थानीय जनता
विशेषं युवा वर्ग प्रभावित जूगु चर्चा दु । अंजली शाक्य
पाखें धन्यवाद बीगु ज्या जुल । उक्त चैत्य पूजाय भाग
कापि ये धर्म कीर्ति विहारया उपासक उपासिकापि, छवप,
सांगा व भोटया श्रद्धालु सकसितं पूर्वारामे स्थानीय श्री
हरिकृष्ण साहु प्रमुख साहु महाजन तेगु पाखें तथा पूर्ण-
माया उपासिकाया सहबोगं भोजन याकेगु प्रबन्ध जुल ।

वार्षिक उत्सव

ध्यानकुटीस न्हूगु विहार निर्माण याना बर्मायाम्ह
बुद्ध मूर्ति स्थापना आबागु दच्छि दुगु लसताय (उपलक्षे)
सकल भिक्षु गण व अनगारिकापि विज्याका जेठ २२ गते
छगु भव्य समारोह जूगु दु । उक्त समारोहे भिक्षु प्रज्ञानन्द
महास्थविर, भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर, भिक्षु अश्वघोष,
अनगारिका धर्मवती, श्रीलंकाया अनगारिक महेन्द्र पिसं
थथःगु मन्तव्य प्वंका विज्यात । उक्त समारोहे ये, यल,
छवप, सांगा, लुबु, धौख्योया दोषिति श्रद्धालु उपासक
उपासिकापिसं भाग कागुलि विहारया जन्म दिं उत्सव
कु रु धायक सम्पन्न जुल । न्हार्णी श्री मक्खण लाल उपा-
सकं स्वागत भाषण याना दिल । अन्ते श्री केशवकाजी
वैद्य धन्यवाद विद्या दिल । सकसितं ध्यानकुटीसं भोजनया
व्यवस्था जूगुलि वातावरण न्ह्याइपुसे च्वन ।

असंबहाले बौद्ध अभियान

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया अभिन्न अग बौद्ध
अध्ययन शील पासापिनिगु आयोजना कथं ध्वंगु जेठ
२३, २४, २५, गते स्वन्दु यंकं अशोक चैत्य विहारे

(असं बहाले) छगू बौद्ध अभियान कार्य सम्पन्न जुल।
कमलतारा, सरमिला, कविता, व मिला पिनिगु पाखें
बौद्ध गीतं उक्त कार्यक्रम शुरू जुळ। बौद्ध अभियानया
मुख्य विषय खः थव जीवन सफब यायत स्वास्थ्य लाभ
अत्यावश्यक जुळ। स्वास्थ्य लाभ यायत सफाइ (सफा
सुगर याना च्वने सेके) माः। कथालं धू वि च्वं जागु
कोड्रा वां मछवैगु, अव्यु थल छगले मुं का पितै वां छ्वे
यंकेगु वानि याय् म्हः। थव खैं ध्वीकेत सतसंगत व विवेक
बुद्धि माः। बौद्ध शिक्षा (भिक्षु शिक्षा) प्रचार, यायमाः।
थगु बौद्ध अभियान श्री सुदृश्मान् तुलाधरया सभापतिवे
जूगु समारोहं क्वचाल। उक्त बौद्ध कार्यक्रमे प्रवचन व्यूपि-
भिक्षु अश्वघोष, अनगारिका धर्मवती, वरदेस मानधर,
प्रकाश वज्राचार्य, श्री ध्वंवरत्न शक्य, श्री अगम्य व
पूर्णकाजी। थव बौद्ध अभियान कार्यक्रम युवक वर्ग व
स्थानीय जनता साप्रभावित जूगु समाचार दु।

भिक्षु संघरत्न वेपाक्षे

४५ दै मयाक धर्मदूतावा रूपे भारते च्वना विज्याम्ह
भिक्षु संघरत्न नायक महास्थविर व लखनउ विश्वविद्या-
लयया पालि प्राध्यापक भिक्षु चन्द्ररत्न महास्थविरपि
नेपाले विज्याना आनन्द कुटी च्वना विज्यात। असार १
गते धर्मकीर्ति विहारे वसपोल पिनिगु छगू स्वागत समारोह
जूगु दु। वसपोलपि निम्ह सिनं धर्म देशना याना
विज्यात। भिक्षु संघरत्न भर्ते योकन्है श्रावस्ती जेतवन
विहार उध्ययाय् यगुली सैद्धगन जुया विज्यागु दु। याक्षी
तेत धर्मशाला न देका विज्याचा च्वगु दु। वसपोलपि निम्ह
श्रीलंकायापि खः श्रावस्तीयालामी १४०० दाँ प्रदान यागु दु।

अथे हे श्री लेकाया अनगारिक महेन्द्रनं गण महाविहारे
विज्याना आनन्द कुटी विहारे, धर्मकीर्ति विहारे, बखम्बु
प्रणिधिपूर्ण विहारे, यल श्री मुमंगल विहारे, मणिमण्डप

विहारे, भोटे ध्यानकुटी व गण महाविहारे यक्तं बुद्ध धर्म
सम्बन्धी प्रवचन विया विज्यागु समाचार दु।

जम्बो बहाले बुद्ध पूजा

३० जेठ ये धर्मचक्र विहारे (जम्बो बहाले) जम्बले
मैत्री बोधिसत्त्व जीर्णोधार ज्या पु वंगुया लसताय् भिक्षुपि
व अनगारिकापि विज्याका कुः धायक बुद्ध पूजा जुल।
दोऽच्छि मयाक श्रद्धालु पिसं भाग कागु चर्चा दु। सकसित
जलपान पूजा नं जूगु समाचार दु। असंया अन्नपूर्ण ज्ञान
माला भजन लिपा भिक्षु अश्वघोष, भिक्षु सुमंगल अन-
गारिक महेन्द्र पिनि पाखें उपदेश कार्यक्रम सम्पन्न जुल।

दौबहाले धर्म देशना

ये असं दौबहाला श्रद्धालु पिनिगु र्वसाकथं वाच्छि तक
बुद्ध धर्मया वारे उपदेश बीगु ज्या वाँलाकं जुल। उपदेश
विया विज्यापि- भिक्षु सुवोधानन्द, भिक्षु प्रजारश्म, भिक्षु
अश्वघोष, अनगारिका विरती, संघ मित्ता, मायुणवती,
सुशीला, धर्मघती। बुद्ध पूजा याना धर्म देशना क्वचागु
समाचार दु।

लुबुइ बौद्ध कार्यक्रम

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोळठीया आयोजनाय् भक्त-
पुर जिल्ला लुबुइ बुद्ध जीवनी सम्बन्धी अचल चित्र प्रदर्शन,
बुद्ध पूजा व भिक्षु अश्वघोष व धर्मवती पिनि पाखे धर्म
देशना जुल।

श्री लंका तीर्थयात्री लिथ्यन

श्री हथरत्न व श्रीमती स्थापित, श्री व्यखारत्न व
श्रीमती तुलाधर, श्री पंच बहादुर व श्रीमती चित्रकार,
श्री भक्तलाल उपासक व श्रीमती, श्री रत्न बहादुर बाग-
बजार वेकपि श्री लंका बौद्ध तीर्थ यात्रा याना सकुशल
लिथ्यंगु समाचार दु।

अनगारिक महेन्द्र संग एक भेट वार्ता

उपासक न्हुळे बहादुर वज्राचार्य

गत २ जेठ २०३४ जेठ पूर्णिमाको दिन सधै यै आनन्द कुटी विहारमा जाने मेरो कार्यक्रम अनुसार आनन्दकुटीमां गए । ठीक ८.३० बजे विहान श्री लंकाका अनगारिक श्री महेन्द्र ज्यु भिक्षु सुमंगल साथ आउन भयो । मैले वहाँलाई नमस्कार गरे । अनगारिक श्री महेन्द्रको जीवनी बारे गोखापित्रमा छापिएको पढेर वहाँलाई भेटने मेरो इच्छा पूर्ति हुने अवसर पाएर खुसी भए । भिक्षु सुमंगलले वहाँको परिचय दिनु भयो र साथ वहाँलाई मेरो परिचय पनि दिनु भयो ।

अनगारिक श्री महेन्द्रज्यूले मलाई एउटा ठूलो नोट बुकमा मेरो नाम थर दर्जा र मेरो श्री लङ्कामा बसेको साल अवधि आदि विषय लेख्न दिनु भयो । मैले उक्त नोट बुकमा यसरी लेखी दिए :-

१) उपासक न्हुळे बहादुर वज्राचार्य, उपाध्यक्ष आनन्दकुटी विहार गुठी,

२) संस्थापक गिरिक आनन्दकुटी विद्यापीठ,

३) अध्यक्ष विश्व मैत्री संघ किम्डोल स्वयम्भू,

४) इस्वी १९४४ देखि १९४७ सम्म श्री लंकामा

बसेको ।

श्री महेन्द्रज्यूले सोधनु भयो- विश्व मैत्री सब भनेको के हो ?

मैले जवाफ दिए- विश्व मैत्री संघले विश्व संग मैत्री राख्दछ ।

श्री महेन्द्रज्यूले एक अर्को प्रश्न सोधनु भयो- के तपाई मांसाहारी हुनुहुन्छ ?

मैले भने म शाकाहारी तथा मांसाहारी दुवै छु, तर मेरो खानेकुरा बारे विशेषता केही छैन । अनि श्री महेन्द्रले मात्रौ विश्व युद्धमा अकस्मात बम वर्षा गरे कै म माथि यस्तो शब्दको बम वर्षा गर्नु भई भन्नु भयो- तपाई जस्तो मासु खाने मान्छेमा मैत्रीभाव हुनु बिलकुल असम्भव अतएव तपाई जस्ता मांसाहारी यो विश्व मैत्री संघको अध्यक्ष हुनु अयोग्य छ ।

श्री महेन्द्रज्यूले यी शब्दहरू प्रयोग गर्नु हुँदा को वहाँको अनुहार र हाउ भाउ बाट मैले यो बुझे कि मांसाहारी प्रति शाकाहारी श्री महेन्द्रको मैत्री नकली रहेछ । वहाँको अमैत्री व्यवहार देखेर मैले भने- “तपाईको प्रश्न सच्चा तुदमार्गीको प्रश्न होइन । बुद्ध धर्ममा विशेष शाकाहारी बन्नु बाध्यता दर्शाउंदैन । कुनै पनि बौद्ध विद्वानहरूले कुनै पनि अपरिचितको परिचय पाउनु वित्तिक अर्थात प्रथम भेटमा प्रथम प्रश्न-के तपाई मासु खानु हुन्छ ? यदि मासु खानु हुन्छ भने नरकमा जानु हुन्छ । मासु खाएर तपाईले प्राणी हिंसा गर्नु हुन्छ, मासु खाने व्यक्तिमा मैत्री भाव हुँदैन भन्ने आदि कुराहरू बौद्ध सिद्धान्तको विपरीत छ, त यो शिष्टाचार नै हो ।

मनो पुबज्ञमा धर्ममा मनो सेठा मनो मया मनसा चे पसन्नेन भासति वा करोति वा ततोन सुख मन्वेति द्यायाव अनुपायिनी अथ- मनको धर्म हो- जुनसुकै काममा अग्रसर हुने मन मुख्य भएर जतातै पुणेको हुन्छ । त्यस कारण शुद्ध

मनले कसैले बोल्यो वा गन्धो भने आफ्नो पीछा न छाडने
छाया कै सुख पछि लाग्छ ।

यो सिद्धान्त अनुसार यदि कुनै पनि शाकाहारीको
मन मांसाहारी प्रति अप्रसन्न भाव अथवा द्वेष भाव आउँच्छ
भने त्यस्ता शाकाहारी मांसाहारी भएबाट यस्तो मांसाहारी
वा शाकाहारी प्रति त्यस्तो द्वेष भाव आउने थिएन होला ।
अतएव शाकाहारी श्री महेन्द्रज्यूको मांसाहारी प्रति जून
अमैत्री पूर्ण भाव दर्शाउनु भयो त्यो बुद्धमार्गीको भाव
होइन । सच्चा बौद्धपन शील, समाधि, प्रज्ञा, चतुआयं-
सत्य, आर्य अट्टांगिक मार्ग प्रति अग्रसर हुनु हो । केवल
शाकाहारी हुनु वित्तिकै सर्वगुण सम्पन्न हुनु भन्ने धारणा
बुद्ध धर्मलाई विस्तै विचार हो । बुद्ध धर्म, मध्यम मार्ग हो,
न यो काम सुखलिकानुयोगी हो न त अत्किलमथानुयोगी
हो ।

यस प्रशंगमा एउटा स्मरणीय कुरा छ कि एक दिन
देवदत्तले बुद्ध भगवान संग पाँच वरदान माँगेका थिए :-

१) भिक्षुहरू जंगलमा मात्र बसुन्, विहारमा न

बसुन् ।

२) भिक्षुहरू रूख मुनि मात्र बसुन् ।

३) भिक्षुहरू केवल पिण्डपात्रमा मात्र जीविका गरून
कुनै पनि दाताहरूको निमन्त्रणा स्वीकार नगरून् ।

४) भिक्षुहरूले पांसुकुल (मुर्दाको लुगा) चीवर
मात्र धारण गरून् ।

५) भिक्षुहरू शाकाहारी होउन्, मासु, माछा आदि
सेवन नगरून् ।

तर बुद्ध भगवानले यी कुनै पनि कुरा को स्वीकार गर्नु
भएन । किनभने उपर्युक्त कुराहरू अवयवहारिक हुन् ।
शायद यो कुरा शाकाहारी अनगारिक श्री महेन्द्रज्यू जस्ता
बुद्ध मार्गीले बुझन गाउँहै होला । यो त केवल सच्चा
बुद्धमार्गीले मात्र बुझ्ने छ । अतएव अनगारिक श्री महेन्द्र
सच्चा बुद्धमार्गी भन्ने कुरामा मलाई शंका छ बल्कि
वहाँ पक्का पनि देवदत्त मार्गी हुनुहुन्छ ।

एतेन सच्च वज्जेन सोत्यितै होतु सब्बदा । साधु !
साधु !! साधु !!!

मखं बहाले धर्मदान

२०४८ असार १ गते निचें १२ गते तक्त भखं छहाले

१) भिक्षु प्रजानन्द महास्थविर	६) भिक्षु कुमार काश्यप
२) " सुबोधानन्द "	७) अनगारिका महेन्द्र
३) " बुद्धघोष "	८) भिक्षु सुमंगल
४) " प्रज्ञाराशि "	९) " सुदर्शन
५) " अश्वघोष	१०) धर्मवती अनगारिका

पिनि पाखें धर्म देशना जुल । इव धर्मदान दिवंगत पति आशामान शाक्य व म्ह्याय तारादेवी शाक्य पिनि
पुण्य स्मृतिस श्रीमती हेरादेवी शाक्य उपासिकाया श्रद्धां जूगु छ ।